

★ ઓરત કે આફત? ★

ખાવીદને તુચ્છ સમજનારી ઓરત
અને

દગાબાજ દોસ્તને તેની જરૂરીના
ગયમી મારે કેવો પડે તે
ખતાપતી એક બોધવાયક વાર્તા

30. JAN. 1940

પ્રગટ કર્તા:—

રતનશાહ એફ. આચારીઆ.

કે. “વાર્તા વિભાગ” ફેવરીટ,

કાફરડ માર્કેટ મુંબઈ.

વાર્તા વિભાગ પુસ્તક ૮૨ મું.

કીંમત. ૫૦ ..આના

તદન મહત્.

શારીરીક શાસ્ત્રને સમજાવનાર, તંદુરસ્તીનાં નીયમો બતાવનાર, ઉત્તમ સંતતી પેદા થવાનું સાધન કહેનાર અને શરીરના રોગોને મટાડી શરીર બળવાન બનાવવાનો ઉપદેશ આપનાર જીંગીનું અમૃત નામનું વૈદ્યકીય પુસ્તક ૬૦) પાનાનું જે કાંઈ એક પોસ્ટ કાર્ડ લખી મંગાવે તેને મફત મોકલાય છે.

દવા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કાળીચાલ વિભાગ

જનક્રમાંક ૨૧૫૭ કિસમ ૦૨૦

વચનામ ૨૦૧૨ કે ૨૦૧૨

વગકિ ૨

જાહચાહા પુનાના લખ (૧૯૨૬)

ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે. ખરું પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફતેહમંદ ધલાજ છે. આઉસ એકની કબીના રૂપીઆ આદ.

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકાર-કાઠીયાવાડ

મુંબઈમાં દવા મલવાનું ઠેકાણું:—

મેશર્સ કેમ્પ એન્ડ કું. લીમીટેડ તથા

કાફરેડ મારકેટની અંદર અચારીઆની દુકાન ઉપર

ઔરત કે આઈત?

ખા. ૭ સમજનારી ઔરત અને દગાખાજ
દોસ્ત .. કરણીનો ગયખી માર કેવો પડ્યો
ત ખતાવતી એક બોધદાયક વાર્તા.

લેખક—“એ. ડી. એસ.”

“વાર્તા વિભાગ,” ડૉ. કાફરડ મારકેટ અંદર; મુંબઈ.

પ્રકરણ—૧ છું.

મ મલખાર હીલ ઉપરના એક આલીશાન ખંગલાના એક ઝોરડામાં વિવિધ વિચારોમાં અઝીઝ નામનો યુવાન તસ્લીન થયેલો જણાતો હતો. ધણીક વિચારને અંતે તેનો કંગાલ કહાણી ફિરસો તેની આંખ આગળ આવી હોલેલો જણાયો.

ફક્ત તે બનાવને એક વરસ પણ વિંતું ન હતું, કે જે પસાર થયેલા વરસમાં એજ અઝીઝ કંગાલ અવસ્થા અને કરજના બોજ હેઠલ એટલો કચડાઈ ગયો હતો કે, એને મોત, સિંહા મોત સિવાય બીજો કોઈ આધાર બાકી ન હતો. તેણે અનેક વખત આપઘાત કરી પોતાની કંગાલ છાંદગીનો ઠરથારસિક ફિરસો ખતમ કરવાની કોશિષ કરી હતી, પણ તેના ખુલ્લું તકલીફના જોરે અશ્વરૂપાને તેને અનેક પાપમાં કુબેલો હોવા છતાં પણ બચાવી લીધો હતો.

અશ્વરૂપાને તેને એટલો બધો ચાહતો હતો કે પોતાના પરમાં લાવી રાખ્યો, પોતાની નવજવાન ખુબસુરત સોહામણી સ્ત્રી જુએદા સાથે ઝાળખ કરાવી, પોતાના બચ્ચાં દાખલ તેની બરહસ્ત લેવા માંડી, અને તેના ઉપર

સધલી ઉમેદો બાધી હતી પણ આ પાળેલા કુતરાએ તેના તમામ અહે-
શાનનો બદલો કેવી રીતે વાળ્યો હતો ?

ધરમાં દાખલ થતાંજ તેની સ્ત્રી જુબેદાને ફરેબથી, નિતીની ઉંચાણ
ટેકરી પરથી હવસની હિંડાણ બાદિમાં ફસાવી ગબડાવી દીધી હતી.

ઉપલા તમામ તરંગો અઝીઝના દીલમાં ઉછાલા મારી આગલી યાદ
સજવન કરતા હતાં, એટલામાં જુબેદાએ ત્યાં આવી કહું પ્યારા
અઝીઝ શાં વિચારમાં છે ?”

“કંઈ નહીં પ્યારી જુબેદા,” અશરફને ડોક્ટરે આપી છે
હાલ તેજો હમણા બર હિંબમાં છે, અને ડોક્ટરને બી ખાસ બાબુના
ઝોરડામાં બેસાડેલા છે.

“ચાલો, ત્યારે દવાનો ટાકમ થયો છે. દવા આપી દઈએ.”
જુબેદા બોલી.

બન્ને જણા અશરફખાનના ઝોરડામાં આવ્યાં. બેશક, એક વખત
શાહી દમામથી ગાજી વાજી રહેલો તે ઝોરડો હાલમાં બની રોશનીમાં
સિદ્ધા લેખાશ સજી બેઠો હતો. એક નરમ સુવાળી સેબ પર અશરફખાન
દુનિયાની નજરમાં નિંદ્રા દેવીને વશ થયેલો દિસ્તો હતો. આ હાતમ દિલના
ખિજાના પાસે એક ટેબલ પર પડેલા ફાનુસમાં એક ચેરાગ રોશન હતો,
જે ચેરાગ પણ પોતાના માલેકની હાલત ઉપર આંસુ ટપકાવતો હોય એમ
સાબીત થતું હતું. તે શરીફ હતો, નેક હતો, નેકનો રેહબર ફરેશતો,
અને છુરાઓ સામે બખ્તર સમાન હતો, પણ આજે તેજ પાક પરહેજ-
મારની હાલત ઉપર આંસુ ટપકાવવાને એક કુતરું પણ હતું નહિ.

જુબેદા અને અઝીઝ એ ઝોરડામાં આવ્યાં.”

જુબેદાએ તરતજ એક ટેબલ પાસે જઈ તમામ બાટલીઓ ઉપર એક
હડતી નજર નાખી, જેમ કરતાં તેને એક સોનેરી રંગની કંઠક પ્રવાહીથી
ભરેલું નાનું ફેનસી ગ્લાસ પોતાના હાથમાં લઈ તેમાં એક દવાની નાની
બાટલીમાંથી થોડાક સફેદ પ્રવાહીના ટીપાંઓ નાખ્યાં, તે આ કામમાં મથ-
ગુલ હતી, ત્યારે તેણે જરા પણ ખ્યાલ ન હતો કે એના શોહરની બુદ્ધતી
અશમે તેણીના આવા પત્થરને પણ પિગલાવી નાખનારા કુર્કમો ઉપર
ટીંગાઈ રહી હતી.

તે ગ્લાસ લઈ આગળ વધી, ઉંચી નજર કરતાંજ તેના શોહરની

આંખ ખુલેલી જણાઈ. એના મોઢા ઉપરની લાલી ઉઠી ગઈ. અઝીઝ અને જુમેદા ગભરાઈ ગયાં.

જાને પાપી પુતલાઓની પાપથી છલાછલ થયેલી મટકી આ વખતે કુટી ગઈ હતી, થોડીક સેકંડ ત્યાં ચુપકોટી પંથરાઈ.

“કેમ ચુપ થઈ ગયાં ? કરી લો, તમારું ધારેલું કામ !” ખતમ કરો તમારા પાપની પોથી ! મારી બસ એવીજ ઇચ્છા છે કે તમોએ ધારેલું કામ સરંજામ ઉતારવું, તમોએ જેને માટે ખાડો ખોદ્યો છે તેના કદનની પણ તૈયારી કરો.”

બન્નેનો મોતનો ઘંટ એવી રીતે વાગી ચુક્યો હતો, કે થયરાવી નાખનારા અવાજનો જવાબ આપવાને જાને પાપી પલીદોની ઝખાં બંધ થઈ ગઈ હતી. તેઓ બન્ને અશરફખાનની તરફ ટગર ટગર જોતા રહ્યાં. મોતને કીનારે લંગર નાખી બેઠેલો આ ઝુંકતો જીવ વધુ જુરસાથી બોલતો જણાતો હતો.

“ઓ ખુદા, રહેમ કર, મને માફ કર, હું તકસીરવાન છું, મુનેહ-ગાર છું.” જુમેદાથી બોલી પડાયું.

જુમેદાની આ અર્જ સંગદીલ શયતાનનું પણ રક્તારથ પિગળાવી પાણી કરી શકે, પણ અશરફખાને તેની કશી પણ દાદ ફરીયાદ સાંભળી નહિ. અને કહ્યું “કેમજખત કેમજખત જુમેદા, તું અને મારી ? એક દયાનત બાપુ” કામ અને તે સરંજામ ઉતારવા મારી ? ? બેલા, બેશર્મ ચોરત, તું ભુલે છે, તારી ચંડાલ ચુંગાળમાં સપડાયેલો ઇનશાન કદાપિ તને માફ કરે, પણ ખુદા, ઓ બેતમીઝા જુમેદા, ઇનશારી ખુદા તને ઇનશાદથી રિહાઈ આપનાર નથી.”

“સમજી લો. તમો જાનેને કોઈ પણ બોગે મારો હુકમ આજરાત્રે બજાવવો બેહશે.” તેણે આગલ ચલાવ્યું. તમો જે કામ અત્રે પુર કરવાનો કસદ કીધો છે, તે ખુશી સાથે બજાવો. એક પાપી કામ હાર પાડવાની તમો જાને તમારા જખુન જીગરો તૃપ્ત કરવાની ઉમેદ રાખો છો, તે દિલો-જાનથી બજાવો. મારો તમામ ખોરાક લુટી લીધો છે. થોડો શ્વાસ ખાકો છે, તે પણ ખુશીથી લુટી લેવ. હું તમોને તેમ કરવાની પરવાનગી આપું છું. જુમેદા, મારી એક વારની પ્યારી પણ ઝહેરી કટારી-જુમેદા, આગળ આવ, અને જે દવા તે ગલાસમાં નાંખી છે. તેનાં વધુ ટીપાઓ તેમાં

નાંખી પુર્તજ તારા કમનશીખ શોહરની જીંદગીનો દોરી બાળી નાંખી ચાલ, તારી પાસે હિમેલા આ ચોર ચંડાલની નજર સામે આ કામ બગાવ. મારો તને હુકુમ છે. અમર જો તમો બંને આ કામથી તમારા હાથ ધોવાની ઇચ્છા રાખશો તો હું કુલ દુનિયાને તમારા પાપોથી વાકીફ કરીશ.

“ઓ નહિ, નહિ, મારા બોળા બરચાર, મને માફ કરો, ફક્ત એકજ ભુલને કાળે તારી પરણેતરને ફાંસી ના આપ, ઓ, એક વાર ખુદા પણ માફ કરે છે તો તું ઈનશાન થઈ તારી જીભેદાને માફ નહીં કરે ?”

જીભેદા આટલું પોલતાની સાથે જમીનપર ફસડાઈ પડી, અઝીઝે પુર્તજ સમયસુરક્ષતા વાપરી તેને શાંત પાડવાની તબવીબ કરી

પ્રકરણ—૨જી.

“જીભેદા એ શું નાદાની ! એના બોલવા સામુ ન જો ! ખસ હવે તો ખાંડણીમાં માથું મુક્યું છે હવે ધપકારાથી જિહવાનું નથી. અમર જો તું નાદાની વાપરશે તો દુનિયામાં તારી હંસી થસે તું ફસી જશે.”

પણ અશરફખાનના થયરાવી નાખનારા હુકુમથી જીભેદાની સર્વ હિંમત હીડી ગઈ હતી. તે પોતાને આ વખતે જિલકુલ ભુલી ગઈ હોય એમ સ્પષ્ટ દેખાતું હતું, એક ચોર ચંડાલને હાથે ફસી તેની મહોબતના ખાતર પોતાના સરના તાબની જીંદગીનો અકાળ અંત લાવવા માટે હવે તે પરતાતી હતી. તેના તનની રંગેરંગમાં પાપ બોલતું હતું એક હાતમ દીલના ખાવિદે, તેને એવી કાસમનું સુખ આપ્યું હતું કે એ સુખ પરસ્તાનની પરીઓ પણ મેળવવા નશીબવંત નહિ નીવડી હોય ! પણ કમબાગ્યની જીભેદાને અવળે દહાડે અવળું સુઝ પડ્યું હતું.

અલબત્ત, તેને ઝહેર આપ્યું હતું. છતાં વધું ઝહેરથી તેને રીખાવવાને આ કઠોર હૈયાની ઓરત ધ્રુજતી હતી. પણ લાચાર, ખાવોદનો હુકુમ હતો, તે નાની ખાટલીમાંથી વધું ટીપાં તે દવાના ગ્લાસમાં નાખ્યાં. પછી તે અશરફખાનને ધરજતા હાથે ગ્લાસ સોપ્યું.

જે પીતાંજ અશરફખાન બેહોશ બની ગયો. એક પળની બેફામી પછી તેની ઓરત તનું સર તકીયા નીચે તેકવવાને હુકુમ કાઢ્યો, અને ફરીને પાછો મરતી વખતનો ઉભરો કાઢ્યો.

“જુબેદા મારા મરણ પછી તારે અઝીઝ સાથે શાદી કરવી પડશે, તમો બંને એક બીજાને એવા પ્યારથી ચાહતાં શીખ્યાં છે કે જે પાપી પ્યારની બરકતથી તમોએ મને તમારો શીકાર બનાવ્યો છે. મારી ખાએશને માન આપવું જોઈશે, અને અઝીઝ, નિમકહરામ કુતરા, મારી પાસે આવ.”

અઝીઝે આ વખતે તેનો હુકુમ અજાળ્યો, જે પછી અશરફખાન ઝહેરની બાટલી સામે આંગળી બતાવતાં બોલ્યો. “જો તારામાં મદને છાજતી હિંમત હોય, તું મદના નામને શોભાવતો હોય, તો લે, એ ઝહેર પી. તારી જીંદગી ખતમ કર. તારી જીંદગી તારી પાસેજ હિમેલી આ પાપી ઓરતની હાજરીમાં ખતમ કર, કે જે કમસમજ ઓરતનું મન ફેરવવા તું નશીબવંત નિવડ્યો, તારા પાલણુહારનું નિમક ખાઈ તેનોજ પગ કરડી ગયો છે.”

“ઓ કદી નહિ ! કદી નહિ ! !” અઝીઝે પાછલ હડી બતાં કહ્યું.

જેમ કરવાથી જુબેદા તરત સમજી ગઈ કે આ હિયકારો પોતાની જીંદગી માટે કરતો હતો, પોતાના શોહરનો હુકુમ અમલમાં મુકવા અચકાતો હતો.

પણ અશરફખાને પોતાની આંખો બંધ થવાની છેલ્લી ઘડી સુધી પીછો છોડ્યો નહી. અને કહ્યું. “અઝીઝ, મેં તારું શું બગાડ્યું હતું કે તેં મારી જીંદગી સાથે રમત રમવાની બાજી માંડી ? બેશક, મારી પરણેતર જુબેદા જેટલી ગુનેહગાર છે, તેથી હજાર દરજ્જે વધુ ગુનેહગાર તું છે, કેમકે તેં જ્યાં ખાધું છે ત્યાંજ ખોદ્યું છે, અલબત્ત, તું એક ખુની ખુરો ઇનશાન છે, પોતાના પાલણુહાર દોરત અને મુરખખીના ખુનનો પ્યાસો બને છે તે ખુરામાં ખુરો ઇનશાન છે, જેનાથી ખુરો આ દુનિયામાં જડવો મુશ્કેલ છે. અઝીઝ ! જે હાથે તને જીવાડ્યો. તેજ હાથ ઉપર તેં કુહાડીના ધા કીધા છે, જે મુરખખીએ તને આપઘાત કરતો બચાવી પોતાના ધરે લાવી દીકરા દાખલ પાળ્યા અનેક સુખોની સેજ પર બેસાડ્યો. ખચ્ચીતજ, આ દેશના ઇતિહાસમાં સુનેરી અક્ષર લખાયેલી કહેતી તેં ખરી પાડી છે કે “પાળેલો કુતરો બેશક પગ કરડે.” તારો ગુનોહ સાબીત થયો છે, તું મારા લોહીમાંજ હાથ રંગવાની ખાએશ રાખતો હતો. કે જે ઇચ્છા જો પાર પડે તો તું જુબેદાને પરણી શકે.”

આ વખતે તે બીમારનો દમ વધું જોશમાં ચાલતો હતો, પણ હિંમત તેની મદદગાર હતી.

“મારી મરતી વખતની એજ ખામેશ છે કે જે પાપી ચીજો મારે ખતેજે પ્રપંચ રચ્યો હતો. તે તમે ખતેને મુબારક થાય.” તે બીમારે પાછું ચલાવતાં કહ્યું. “હું મારા જીવની પરવાહ કરતો નથી, કેમકે પ્યાર વગરની જીંદગી હું જીંદગી અને કંઝાળ માનું છું. પણ હું ઈચ્છું છું કે મારા મોતનો બદલો સંપૂર્ણ રીતે મેળવી શકાય, અને આજે ભાર મુકીને કહું છું કે તેનો બદલો તમારા ખતેના લગ્નથી મલી શકશે. મેં એજ દરાવ કીધો છે, કે તમે જન્મે લગ્નના ગાંઠથી જોડાવો કે જે લગ્નના ગાંઠ પાસે મારા શ્રાપ છે. અને એ શ્રાપ તમેને ફક્ત ત્યારે, હું પરવરદીગાર પાસે શુક્ર અદા કરીશ. કે મારી નેકીનો મને બદલો મળ્યો.”

“જરા દમ ખાઈ અશરફખાને પાછું ચલાવ્યું, તમે ધારો છો કે તમારું પાપ મેં આજેજ પકડ્યું છે, તેમા તમે ખતેની ભુલ છે. મેં તમેને લાંબા વખતથી ધીમું ઝહેર આપતાં જોયાં છે. અને એ તમારા પાપનું તપસીલવાર બયાન એક ડાયરીમાં નોંધી રાખ્યું છે, કે જે ડાયરી મેં એક મારા એવા અંગત મિત્રને સોંપી છે, કે અગર મારા મરણ પછી છ મહીનાની અંદર લગ્નના ગાંઠથી તમે જન્મે એક નહીં થાવ તો તે તમારા પાપનો દસ્તાવેજ એજ મારો મિત્ર દુનિયાની રખડ ખુલ્લો કરશે. પણ જો તમે ખતે મારી મરણ અનુસાર પરણી એક થાવો તો તમારા લગ્નની વરસ દિવસની વારોવાર ઉપર એ ડાયરી માંડેલી લખેલી થાદી જીખેદાને સ્વાધીન કરવામાં આવશે. ખસ હવે મારું કહેવાનું કંઈ બાકી રહ્યું નથી. ખુદાની હજુરમાં મારી ઇચ્છા છે કે બન્ને લોકો તમારા પાપોથી અંજાણ રહે, પણ તમારી એજ મહોખત તમારા જીગરમાં આત-સના છાગડા પાડે, અને તમારી કરણીના કીડાઓ તમારું જીગર કોતરી તમેજે કીધેલા પાપનો પુર્ણ પશ્ચાતાપ તમારા પાસે કરાવે, એટલે મારા શ્રાપ ફર્યા હું સમજીશ.”

આ વખતે તેનો દમ વધું ગુંગલાવા લાગ્યો, જેથી ડોક્ટરને બીજા ઝોરડામાંથી બોલાવવામાં આવ્યા.

“કમ અશરફખાન દમ ગુંગલાય છે કે?”

ડોક્ટરે સવાલ કર્યો.

“ઓ ડોક્ટર તમે આવ્યા કે? આવો મારા ડોક્ટર હું હવે મરું છું! મારી જીંદગીની જોત આજ ધડીયે જીખઈ જશે. ડોક્ટર, મને વચન આપો કે તમે પરવરદીગારના દરખાસ મુધી બંધાયેલા રહેશો કે તમારી

હજુરમાં મેં એવો એકરાર કર્યો હતો કે મારી મરતી વખતની ખાસેશ અનુસાર જુબેદા અને અઝીઝ મારા મરણ પછી છ મહીનાની અંદર જન્મના માંદથી એક થાય.”

“લો આ માફ વચન છે,” “તમે શાંત થાવ.” ડોક્ટર બોલ્યા.

“જીવતા રહો ડોક્ટર, હું મરું છું. બેવદા જુબેદા તારી બેવદાઈથી મરું છું, મારી મુખાઈથી મરું છું, જુબેદા હા...આ...આ...આ...અને અફસોસ, અશરફખાનનો જન કીરતારને હવાલે થઈ ગયો. એક શરીફ ખાનદાનનો ચેરાગ પોતાની રોશની ફેંકી જુગાઈ ગયો, અને બંનેને શ્રાપનો વારસો સોંપી ગયો હતો.

પ્રિય વાંચક, જુબેદા અને અઝીઝ સંસાર સરિતામાં પોતાની નાવડી કેવી રીતે હંકારે છે, તે તારે હવે પછી જોવાનું છે.

અમારાં બંને પ્રકાશનો ઘર બેઠાં
મલવાનું વાર્ષિક લવાજમ.

ફેવરીટ બાર માસના રૂ. ૨ } સાથે
વાર્તા વિભાગ ,, રૂ. ૨ } પોસ્ટ

ફોરેન પોપ્ટેજ પ્રત્યેકનું રૂ. ૧ વધુ.
(અથવા શીલોંગ પાંચ.)

ચાલુ જાહેર ખબરના ભાવ.

હપલા બે માહેલા કોઈબી પ્રકાશન માટે.
૧×૨' સીંગલ કોલમ એક ઇંચના ૦-૮-૦
૧×૩' દોઢી કોલમ એક ઇંચના ૦-૧૨-૦
આખા પેજના રૂ. ૧૨-ફેવરીટના
,, ,, રૂ. ૬ વાર્તા વિભાગમાં

પત્ર વહેવારનું ઠેકું

‘ફેવરીટ’ ન્યુસપેપર એજંસી,
ઠેકું અચારીઆ, કાંઠા મારકેટમાં,
મુંબઈ.

કેમલ ઇન્ક.

મુંબઈ ગવર્નમેંટ ખાતામાં,
યુનીસીપાલિટીમાં,
યુનીવરસીટીમાં,
બી. બી. રેલવેમાં,
કાઠીયાવાડ સ્ટેટ
વગેરેમાં વપરાય છે
અને સોનાના ચંદિા મેલવ્યા છે
એજંસી ભાવતાલ માટે—

દાંડેકરની કું.

શાહી બનાવનારા, મુંબઈ—
નવું ઠે. પલોટ નં. ૧૬૦, રામબાગ,
સીડી જમશેદજી રોડ, આહીમ મુંબઈ.

પ્રકરણ—૩ જી.

પોતાના મરનાર ખાવિંદના દુઃખદ મરણ પછી ઘણા દિવસે પહેલીજવાર જુબેદા પોતાના માઆપના ઘરે આવી હતી. આગળની સામાજ્યવંતી જુબેદા અને આજની રંડાયેલી બેવા જુબેદામાં જમીન આસમાનનો તફાવત હતો. ગોચા તેણીના તકદીરનું ચક્કરજ કરી ગયેલું સમગ્રતું હતું. તેની આગળની માહતાબની ચાંદરનીને શરમાવે એવી ખુબસુરતી દિવસોના ગખડવા સાથે કરમાતી હતી. કમકે જે તેનો સોહાસજી શજીગાર આજે શોકના લેખાસમાં ફેરવાયો હતો.

ખુશી તેણી તરફ ધાટકી ખતી હતી, ગમી તેના જીગરમાં રમી રહી હતી. નિષ્કળતા, નિરાશાના, વાદળો તેણીના સર ઉપર ઘેરાયેલા હતાં.

જુબેદાનો ખાપ સલીમ એજ વિચારમાં હતો કે પેતાની બેટી ને તેના જમાઈ અશરફખાને મોતની છેલ્લી ઘડીયે અઝીઝ સાથે છ માસની ટુંક મુદતમાં પરણી જવાને શા સખખસર કાલથી ખાંધી લીધી હતી? તે ખ્યાલ તેને લાંબા વખતથી જીગરમાં ડાખ્યા કરતો હતો, આ દુઃખદ સવાલનો જવાબ જુબેદા પાસેથી મેળવવાને વાટજ બેતો હતો, અને અનાયાસે ટક આવેલી બેઠ પુછ્યું.

“ખારી બેટી જુબેદા,” મને સમજ નથી પડતી કે અશરફખાને મરતી વખતે, અઝીઝ સાથે પરણી જવાની અજબ જેવી શર્ત તારી સાથે કરવાનો શા સખખ મલ્યો હશે?”

એક ધરતીકંપનો આંચકો લાગ્યો હોય તે નિશાલે જુબેદા પોતાના પીદર સલીમનો સવાલ સમજતાંજ ચોંકી!

પણ સલીમને આ સવાલ કયા પછી તેને ઘણોજ ઓચાંતો અને કચવાટ ભર્યો જણાયો, અશરફખાનની મરતી વખતની વિચીત્ર વસિયત તેના મનની બહેદ અજબખીજ હતી. પણ આ સવાલે તેની બેટી જુબેદાના જીગરમાં કેવા છોદ્ર પાડ્યા હતાં, તે તો જુબેદાજ ગણ્યતી હતી.

તેણીની સામે બેઠેલી તેની મા ઝયતુન જુબેદાના ચહેરા ઉપરનો અચાનક ફેરફાર સમજવાને અને તે વખતની તેની દુઃખદ લાગણીનું તોલ કરવાને કાઈ શક્તિવાન હતી નહિ—હજી તો જુબેદા પોતાના પિતાશ્રીને દિલ કહણ કરી જવાબ આપવા બતી હતી, એટલામાં ઝયતુને કહ્યું.

ફેવરીટ ચાપાન્યાના દરેક વાચનની અંકે લીધી રસભાષ્યી ભરપૂર છે. [૧૨]

“બેટી જુમેદા, અશ્વરૂપાનની મરતી વખતની ખાએશમાં જ્યાં છે ત્યાં કાંઈ બેદનું જાણું છુપાએલું છે, યા દાળમાં કાંઈ કાળું છે. એક બેટી તરીકે તારી મા પર વિશ્વાસ રાખી અને આ બેદ ખુલ્લો કરવાની મેં તારી તરફથી ઉમેદ રાખી હતી, પણ તેની તેં સહેજ પણ દરકાર કરેલી નહીં હોવાથી આ સવાલ કરવાની જરૂર પડી છે.”

જુમેદાનો દેખાવ હતો તે કરતાં વધુ શીકાશ તેના ચહેરા ઉપર પ્રકટી નિકળ્યો. તેનું નાજુક જીગર તેની માતાએ નિર્દોશપણામાં જે કહ્યું તેથી કેટલું જખ્ખી થયું હતું તે જોવા કે જાણવાને તેના માખાપને સહેજ પણ ભાન હતું નહિ.

જુમેદાની હાલત એક કંગાળમાં કંગાળ કરતાં વધુ દયાબનક હતી. તે નાઉમેદીથી પોતાના હોઠ કરડી બોલી, “મારા ખાવિંદને મરતી વખતે, અશ્વસોસ બેભાની હતી, તેની છેલ્લી ખાએશ બેશક દિવાની હતી.”

“ત્યારે એ દિવાન્યત ભરેલી વસિયત તું મંજૂર કરીજ કેમ શકી? સહીમે કંઈક ગુરસા અને દયાની લાગણી સાથે સવાલ કર્યો.

તે વખતે મારા ખાવિંદની મરતી વખતની છેલ્લી ખાએશને હું મારી મમે તેટલી ના મરજી છતાં નાફરમાન થઈ શકી નહીં.

જુમેદા વધુ બોલી શકી નહિ, તેના માતાપીતાએ જોયું કે તેનું જીગર ભરાઈ આવ્યું હતું, તેણી આંખો આશુઓથી ચળકી રહી હતી.

“મારી પ્યારી જુમેદા” ક્યતુને કહ્યું, “મને લાગે છે કે તારા ખાવિંદની છેલ્લી વસિયત અઝીઝનું તારી તરફનું અખુટ વહાલ પુરવાર કરી આપે છે. એ સખખધીજ મરનારે તને છેવટની સુખી કરવા...”

“ઓ નહિ, નહિ,” જુમેદા આંસુઓની ભિજાયેલી આંખો ઉપર પોતાના બંને મુજતા હાથો મુકી ડચકાં ખાતાં બોલી, “માતાજી, તમે તમારી પ્યારી બેટી માટે એમ ધારીજ કેમ શકો? અઝીઝને મેં એક ભાઈ દાખલ સદા મારા જીગરમાં જગ્યા આપી છે, અને એક ભાઈએ પોતાની બહેન તરફ જે વહાલ દેખાડવો જોઈએ તે કીસમના વહાલથી આજની ધડી સુધી તે મારી તરફ જોતો રહ્યો છે, તે બધું મારો ખાવિંદ જાણતો હતો. એ સિવાય તેની મરતી વખતની વસિયતનો બેદ હું કદપી શકતી નથી.”

તો પછી એમજ છે તો જુમેદા, અઝીઝને એક પરજોતર તરીકેનો પ્યાર કેમ સુપંદ કરશે?”

“માતાજી, એ બાબત ઉપર જેમ જેમ ખ્યાલ કરું છું, તેમ તેમ હું મારા હાથે મારી જીંદગીની પામમાલી આવતી જોઉં છું. મારા ખાવિંદને મરતી વખતે એને શાંતિ મળે અને એજ હેતુથી અઝીઝની પરણેતર થવા બેહદ નાશીપાશી વચ્ચે મેં કબુલાત આપી હતી. હું ફરીથી કહું છું કે અઝીઝને મારા જીગરમાં ભાષથી વધુ લાયક જગ્યા કદી પણ આપી નથી, પણ જ્યારથી હું મારા મરનાર ખાવિંદના બેહદ દબાણથી તેની સાથે લગ્નના ગાંઠથી જોડાવાને વચનથી બંધાઈ છું ત્યારથી તેના તરફનો બાઈ તરીકેનો પ્યાર ધિક્કાર અને તિરસ્કારમાં ફેરવાઈ ગયો છે, જો કે ખુલ્લું જાણી શકું છું કે મારો મરનાર ખાવિંદ પોતાની બેહદી ખાએશને કાગળની પીઠ ઉપર રજુ કરતી વેળાએ દિવાનાવસ્થામાં હતો, તો પણ, એક વચન ખુદાને પ્યાર મંજુર થયેલી કબુલાત છે. અને તે કબુલાતને મારી ધજબત, મહોબત, અને જાનના જોખમે પણ અમલ કરીશ, હું મારા ખાવિંદ અને ખુદાને આપેલા કાલથી કદી પણ નહિ ફરીશ, “જુમે-દાએ મક્કર લગાવ્યાં.

ઝયતુન અને સલીમ એટલી વારથી જુમેદાથી વાત ખ્યાનથી સાંભળતા હતા, વચમાંજ સલીમે કહ્યું.

“જેટી જુમેદા તારી હાલત બેશક દુપકા કરતાં દયાને વધુ લાયક છે, પણ તારી જગ્યા પર કોઈ બીજી ઓરત હોતે તો પોતાના ખાવિંદની મરતી વખતની દિવાની બકવાદને કદી પણ મચક આપતે નહિ.”

સારા નશીમે જુમેદાની અનગમતી વાત પર જમવાનો દાખમ થયો. અને જમવા બેઠા સૌ જમી પરવારી પોત પોતાના ઓરડામાં જઈ સુતા. જુમેદાએ આખી રાત પોતાના બિછાના ઉપર કોરા ઉજ્જગરામાં પસાર કરીધી.

પ્રકરણ—૪ થું.

બીજી સવારે પોતાના માતાપીતાએ કીધેલા સવાલ જવાબથી તેનું દિલ બેહદ જખ્મી થયું હતું. તેને હવે ખ્યાલ થયો કે અઝીઝ સાથની પાપી દોસ્તીને છુપાવી રાખવાને પોતાના જાન સાથે જખ્મરી લડત ચલાવી રહી હતી, તે પુરેપુરી નહી પણ તેનો થોડો ભાગ તેના માખાપ મિશાલે આમપાલના રહીસે. પણ પામી ગયા હતાં. પણ તેને અઝીઝ સાથે લગ્નથી જોડાવા સિવાય છુટકો હતો.

નહિ. પેલો કમખખત દસ્તાવેજ તેના માર્ગમાં આડે ન આવતો હોત, તે તેના ખાવિંદની છેલ્લી વસિયતને છેલ્લી સલામ કરી શકતે, એ દસ્તાવેજ તેનો ખાવિંદ પોતાના ક્યા દોસ્તના હાથમાં મુકી ગયો હતો, તે પર ખ્યાલ કરવાને તેને અનેક કલાકો, દિવસો, અને અઠવાડીઆઓ નાહક ગુમાવ્યાં હતા.

એક રાત્રે તેના મગજમાં એક નામ એકાએક યાદ આવ્યું. તેને ખાત્રી સાથે માન્યું કે એજ દોસ્તના હાથમાં તે પાપી દસ્તાવેજ હોવો જોઈએ, આ ખખર અઝીઝને પહોંચાડવા તેનું જીગર તલપાપડ થઈ રહ્યું હતું.

ખીજેજ દીવશે જીમેદાએ એકાંતમાં અઝીઝને મળીને કહ્યું:—

“અઝીઝ, આપણા પાપોની જીવતી સહદત પેલો દગાખોર દસ્તાવેજ જે મજબુત હાથમાં કબજે છે, તેનો છુટકારો કર. જો એ દસ્તાવેજ આપણા હાથમાં આવે તો આપને તેનો સદાને માટે નાશ કરી શકીયે. છુતકાળની કાળી વાદળાઓ વેરણુ ખેરણુ કરી શકીયે. મને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે કે એ દસ્તાવેજ મારા મહુમ ખાવિંદના જાનિ દોસ્ત કે જે મારા ખાવિંદની સારવારમાં દરેક વખતે હાજર રહેતો હતો, તે તું જાણે છે. માટે એ કામ પહેલા પાર પાડશે તો એમાં આપણી જાનેની ઈજ્જતની સલામતી છે. હું એ દસ્તાવેજના નાશ કરવાના બદલામાં મારું સર્વસ્વ અર્પણ કરવા ખરાં દિલથી ખુશી છું. તું જાણે છે કે મારી ઇજ્જતને ખાતર જાન જતાં પણ હું જાહેરમાં શાદીથી જોડાવા ઇચ્છતી નથી, અને તેથીજ કહું છું કે જો એ પાપી દસ્તાવેજનો પતો મેળવવામાં આપણે નિષ્ફળ નિવડશું તો પછી પેલા કંગાલ કોલ અનુસાર દુનિયાની નજરમાં આપણે શાદીની સાંકળથી એક થતા સિવાય છુટકો નથી.

જીમેદાના મહોમાંથી આ સુખનો બહાર પડતાંજ અઝીઝ બોલ્યો. “બોલ જીમેદા બોલ, ખુદા ખાતર તારી જાન બોલ કે આ દુનિયામાં દસ્તાવેજની ખરેખર હસ્તી છે કે તારા મરહુમ ખાવિંદની મરતી વખતની ખાલી ધમકી છે?”

“નહિ, નહિ, જો જાન લુલા અઝીઝ એમ ના જાણુ કે આપણા પાપની સામેતી મોજુદ નથી. અફસોસ, તે આપણાથી ઝાઝી દુર નથી.”

“શું તે હાથ કરવામાં મારો મકદુર નથી?”

“મેશક નહિજ, કારણકે તે ખુદાને મંજુર નથી, મારા હિમરાવ ખાવિંદ અને તારા પાલક પિતાનું આપણા હાથે થયેલું જખુન ખુન.—”

અઝીઝ બેહદ ઝનુન સાથે જુબેદાનું મોટું દાખી દર્દ બોલ્યો,” ચુપ, તારી ઝખાન બંધ કર, ફાંસીના માંચડાથી ડર. ખખરદાર, એક શબ્દ પણ ફરીથી બોલી તો જાણ કે;—”

“જુબેદાએ વચમાંજ કહ્યું,” અઝીઝ તારો મને જોટલો ડર નથી. તેટલો હવે મને ખુદાનો ડર છે. જે બદમાશ હું કાલે હતી તે આજ નથી, જાણ કે ખુદાઈ લાકડીનો ગેબી આવાજ નથી. તારામાં મારા માટે સહેજબી દયા હોય તો મારો જાન લે. તારા જેવા હિયકારા મરદ સાથે લગ્નના ગાંઠથી જોડાવા કરતાં હું મરવાને હજાર વાર તૈયાર છું. હું મોતની તલબગાર છું, મારા ખાવિંદની દયાહિન સીતમગાર છું. લે, હિયકારા મરદ મારો જાન લે, અને આ જહાનથી અમાન દે! ચશમચોર, બેલા, જીંદગી અને જાન મારે માટે નારવા છે. માફ પાપ, મારો ગુનોહ, એટલો બધો તો સિંહા છે કે મને દયાની આશ નથી. જીવવાની મને હોંશ નથી લુટારા, જીંદગીનો હોંશ, જીંદગીના જોશનો ઝરો પુટી ગયો છે, કમક તું મારી અશમત લુટી ગયો છે, મારા પાપનો ઘડો ટુટી ગયો છે.”

આટલું બોલતા તે કમનશીબ જુબેદા ડચકાઓથી ફાટી જતી છાતી સાથે પાસે પડેલી એક ખુરશી પર પડી.

પ્રકરણ—૫ મું.

દસ્તાવેજની હસ્તીની વાત જુબેદાના મહોડેથી સાંભળી અઝીઝનો હોંશ, ફરામોશ થઈ ગયો. તેમાં જુબેદાના સખ્ત વચનોથી તે અધમુવો થઈ ગયો. તેણે જોયું તો તેનું આખું તનખદન નિરાશીથી અને બદમાશીથી પાણી પાણી થઈ ગયું હતું. દિલમાં ગરમી લાવવા માટે તે પાસેના ઓરડામાં ગયો, જ્યાં એક કખાટ શરાબની બાટલીથી ખીચોખીચ ભરેલી હતી. જ્યારથી જુબેદા સાથે ખટકયું હતું ત્યારથી તે દારૂમાં પોતાનો શાંતિ અને આરામ સમજતો હતો, અર્ધી કલાક સુધી પોતાના ખાના ખરાબી ભર્યા દોસ્ત શરાબથી એકલો પડી, જુબેદાના ઓરડામાં પાછો ફર્યો.

ત્યાં આવીને જોયું તો જુબેદા પોતાના ખાવિંદની તસ્વીર આગળ

ગુંઠણ પર પડી હાથ જોડી પનાહ માંગતી હતી. ત્યારે મહારાજ અઝીઝ તેના સામે હાથ પથ કાઢવાને ડરતો હતો. તો પથ અઝીઝ હિંમતથી બે ચાર કદમ આગળ વધી અર્ધા ગુસ્સા અને અર્ધા કાલાવાલાની મિશ્ર લાગણીથી કરગરી બોલ્યો.

“જુબેદા, તારી આજની ચાલથી મને નારાજ કીધો છે !”

“ચુપ દગાખાઝ, તેં મારી સુખી જીંદગીનો કિલ્લો તારાજ કીધો છે, કે જે કિલ્લામાં હું મારા હાતમ દિલના ઉમરાવ ખાવિંદ સાથે સુખ અને આરામમાં રાજ કરતી રાણી હતી, તે કિલ્લાનો મારા હાથે નાશ કીધો છે. અઝીઝ, તું ફરેશતાના સફેદ સાહ્યામાં શયતાન છે.”

“અને જો હું તારી નજરમાં શયતાન ગણાતો હોઉં તો તું શયતાનની સાથી છે. જુબેદા, અશ્વરફખાનનો જન લેવા તું ઓછી ગુનેહગાર છે. એમ હરગીજ માનતી નહિ, હું આસ્તીન હોઉં તો તું મારી શાગીંદ છે.”

પથ અઝીઝના સુખનો સાંભલવાને જુબેદાના કાન બહાર મારી ગયા હતા. તેનું તમામ ધ્યાન તેના ખાવિંદની તસ્વીર તરફ હતું.

તેણે બેચાર કદમ ઓરખી આગળ વધી જુબેદાને જીતવાની કોશિષ કીધી. કેમકે તે જાણતો હતો કે જુબેદાના પથ પાણી મુવેલા હતા, કેમકે તેના ખાવિંદનું ફરમાન સરોયશમથી બળવા સિવાય છુટકો હતો નહિ. એ ખ્યાલથી અઝીઝે કહ્યું.

“જુબેદા એમજ સમજ કે કદાપિ ફરતાવેજ હાથ નહીં લાગે તો પછી લગ્ન સિવાય છુટકો છે !”

“લગ્ન ? પ્યાર વિનાના લગ્ન ?? આપના વરસાદ હેઠળના લગ્ન ??? ચુપ ઓ દમારા, લગ્ન જેવી પવિત્ર ચીજનું નામ તારી નાપાક ઝખાને ના લે, હું જુદાના કસમથી કહું છું કે હું તને કોઈ કાળે પરણનાર નથી, દુનિયામાં તું કોઈ પથ ઓરતને તારું દિલ આપવા મુખત્યાર છે તે માટે હું મનાઈ કરતી નથી, પથ જુબેદા કમિન્ટ કમમમજ કમનશીખ જુબેદા, તારા જેવા બદમાશને પોતાના બિવિખનો લાગ્યો કદી પથ બનાવશે નહીં, અઝીઝ, ખુદાને ખાતર જ, તારામાં દયાનો એક કટરો પથ બાકી હોય તો તું જ, મારી આગળથી દુર ચા, હું તારો ચહેરો હવે વધુ વાર જેવા માંગતી નથી. મારા ઉમરાવ બરધારનો ચહેરો જેવા મારી આ આંખો જે તારા

પ્યારમાં આંધણી બની ગઇ હતી. તે આજે નિર્દોશ પેશાની જેવા થાકતી નથી. અઝીઝ, હું તને ચાહતી નથી, અને ચાહવા માંગતી નથી.”

“સખબ, જો દિવાની ઓરત તેનો સખબ !”

‘કમકે તું હિયકારો છે જે ધડીએ મારા ખાવિંદે ઝહેર પી તારી કંગાલ જીંદગીનો અકાળ અંત લાવવા તને હુકમ ફાધો. તે વખતે તું હિયકારો બન્યો, હિયકારો બની તું એક વખતનો મારો પ્યારો મારી નજરમાં ઠગારો બન્યો, મારી આખી જીંદગીના સુખનો લુટારો બન્યો ! હિયકારા હયવાન, તે વખતે મારા ખાવિંદની ઈચ્છા તારા જીવનનું પક્ષી તારાજ હાથે હિડારી દેવાડવાની નહીં પણ તારી કસોટી કરવાની હતી, પણ તું ભુલ્યો, તારી જીંદગીના સુખ ઉપર કુલ્યો, જે તું મને ખરેખર ચાહતો હોતો તો મારા મહુમ ખાવિંદને નાફરમાન થયો હોતો નહીં, હિયકારા, બદમાશ, તે વખતે તારો પ્યાર ક્યાં હિડી ગયો હતો ? જે ઓરતને તું જાનો જીગરથી ચાહતો હતો તેનાજ નામ પર તારી જીંદગી દુરવાન કરવાને તે પળે તું શા કારણથી પાછળ હલ્યો હતો ? જો ખુદા મને આ બદમાશથી રિક્ષા આપ.”

અચ્ચીતજ, વહાલા ખાવિંદ, જીમેદાએ તસ્વીર તરફ જોઇ પાછું ચલાવ્યું, “મેં તને દગો દીધો છે તારી જીંદગી સાથ રમત રમી છું. તારા આપ ફલ્યા છે. જે મારા પ્યારનો ઉમેદવાર હતો, તેનેજ આજે હું ત્રિસ્તા-રતા શીખી છું. તું રહેમની તસ્વીર છે, મને માફ કરજો. હું તારી સરખ-સર ગુનેહગાર છું, તારા જીરામાં જીરા આપતી સખવાર છું.”

આ વખતે અઝીઝનું જીગર ભરાઇ આવ્યું તે આગલ જઘ જોલ્યો—

“જીમેદા, મારી પ્યારી જીમેદા, મને માફ કર ! મારા તે હિયકારા-પણાં માટે દરગુજર કર, જીમેદા રહેમ કર, હું તારો સરખસર ગુનેહગાર છું. તું જાણે છે કે આપણે બંને એવી જગ્યાએ હાથમાં હાથ અને ખભાં સાથે ખભું મેળવી ઉભેલાં છીએ કે જ્યાં ચારે તરફ આકતની ખીણો આપની સામે કમરની માફક ડાચું વકાસી ઉભેલી છે. આપના વચ્ચેની મતફેરીનું એકજ કદમ તે ખીણમાં બંનેને ગળાડાવી મેલવાને પુરતું છે, ખોલ જીમેદા એ ખ્યાલથી તું વાકીફ છે ?”

“હા, હું તે જાણું છું, ચકિનથી માતુ છું. પણ મુખ અઝીઝ, જાણ કે મારી કમખખતીથી હું રહેજ પણ અંજાણ નથી. હું તારા જેવી હીચ-

કારી નથી મારા પશ્ચાતાપના આસુઓથી મારા પાપ ધોવાને હું બિલકુલ તૈયાર છું. મારી નજરમાં સારા જગતની હાંસી છે, સુળી છે, ફાંસી છે. છ મહીનામાં લોથેની નજરમાં હું તારી પરણેતર થઇશ, પણ ખુદાની નજરમાં એ લગ્નથી હું ઇનશાન નહિ, પણ પથ્થર બનીશ, બલકે પથ્થરથીબી બદતર બનીશ, પણ યાદ રાખજો કે હું જગતની હાંસીથી, કે ખુનીની હાંસીથી, કદીબી ડરનાર નથી. મારા હાલના કમ્પ્લેક્સ કદી પણ ફરનાર નથી. અઝીઝ ખુદાને ખાતર તું અહીંથી જા. તારો ચહેરો જે એક વાર મને પ્યારો હતો, તે અહીંથી એવો દુર લઈ જા કે હું જોવા પામું નહિ."

થોડીક પળ ત્યાં ચુપછીદી પંચરાઈ રહી જુમેદા હવે ઝનુની બની હતી. તેણીના છાતીના ધપકારા અઝીઝ આવાહ સાંભળી શકતો હતો. તે ગુસ્સા અને દયાની મિશ્ર લાગણીને જગ્યા આપવા થકા બોલ્યો.

"જુમેદા, તું નાહક મારા ઉપર જફાકાર બની છે, સીતમગાર બની છે, જુમેદા તારો ગમ નારવા છે. આપના પાપનો ઈર્ષ સાહેદ નથી. તારો ખાવિંદ જે કબરમાં સુતો છે, તે આપણું પાપ જાહેર કરી શકનાર નથી. પેલો દસ્તાવેજ શીર્ષ એક તારા ખાવિંદનો ફંદો છે."

"શયતાન ચુપ રહે, ખુદાઈ લાકડીનો ગેખી આવાજ છે. નજર કર, મારો મરણ પામેલો ખાવિંદ પોતાની તસ્વીરમાંથી આપણી પડતી પર હસે છે! ખ્યાલ કર, મારું દિલ કેવું ડંખે છે! વિચાર કર, મારો જીવ ખુનના ખ્યાલથી કેવો કમકમે છે! અશરફખાનના મરતી વખતના શ્રાપ સામે આંખ વિચામણા નહી કર, તેના શ્રાપો ખરા નહી પડશે એમ કોઈ પણ ખુદા સનાથી ખ્યાલ કરી શકશે નહી, દુનિયાને ડગવા માટે હું તારી સાથે શાદીના ગાંઠથી જોડાઈશ. પણ જો તારામાં શાન હોય જ્ઞાન હોય, તું ઇનશાન હોય તો જા અહીંથી, શાદી સુધી પણ તારો ચહેરો મને દેખાડતોજના. હું જોવા ચાહતી નથી, કેમકે હું તને સાચ્યા પ્યારથી ચાહતી નથી. ખુદાને ખાતર જા, જા, અહિંથી જા, અને પાપી દસ્તાવેજની તપાસ કર. પાપ, તારી ચંડાલ ચુંગાળમાંથી છટકવું મુશ્કેલ છે, આ તેણીનો પશ્ચાતાપ હતો, પણ એ ક્યાં જાણે છે કે તિય કરે બ્રાહ્મણ થઈ શકાતું નથી."

"વહાલા વાંચક, તે તેની મુરાદમાં ફાવશે કે?"

પ્રકરણ—૬ હું.

વાંચનારને, આ વખતે યાદ આપવાની જરૂર છે કે મહુમ અશરફ-ખાનના હુકમ મુજબ તેના મરણ બાદ છ મહીનાની મુદતમાં જુમેદા અને અઝીઝ બંનેને શાદીની ગાંઠથી એક થવાનું હતું. એ છ મહીનાનો મુદત કમનશીબે હવે પૂરી થવા આવી હતી, અને કોઈ પણ ધડીયે શાદીની ખુશ અખતી સાંભળવાની સૌ કોઈ વધી રાખતું હતું. અને તેથીજ મહુમના આ બંને ખુનીઓ આપસઆપસમાં વિચારમાં વિટલાઈ ગયાં હતા.

"કેમ પછી કંઈ નવા જુની ખબર હાથ આવી કે?" લાંબા વખતે સામે મળતાં જુમેદાએ અઝીઝને પુછ્યું.

"જ્ઞાની ખબર! પેલા કંગાલ દસ્તાવેજની જુમેદા?" અઝીઝ વળતો સવાલ કર્યો.

"દસ્તાવેજ સિવાય મારા મનમાં ખીજું શું હોય?"

જુમેદાએ કહ્યું "અઝીઝ! બસ એજ કાળો રેકૉર્ડ મારું જીગર કોતરી રહ્યો છે. મારી ઉંઘ અને સુખનો ખેતકરાર શીકાર કરનાર એજ કંગાલ દસ્તાવેજ છે! અઝીઝ, તું જો કે હું દિવસોના ગબડવા સાથે કેટલી નખાતી બહું છું? ફીકર મને કોતરી ખાય છે. લોકો મારામાં થયેલા આ અચાનક ફેરફારથી ચોંકી રહ્યાં છે, તેઓ તો આ અચાનક ફેરફારનું કારણ મારા વહાલા ખાવિંદના અકાળ મોતને માટેનું માને છે, શું તે દસ્તાવેજ હાથ લાગ્યો?"

"જુમેદા, કમનશીબે તે દસ્તાવેજ હાથ નથી લાગ્યો. મેં ઘણી કોશિષ કીધી પણ હું નિષ્ફળ ગયો!"

"શું તે દસ્તાવેજ હાથ નથી લાગ્યો? જો ખુદા, આ હું શું સાંભળુ છું? જો પરવરદીગાર, એ કમનશીબ કોલમાંથી મુક્તિ મેળવવાને ટકજ શું મલનાર છે? અઝીઝ મેં તને એક વખતે મારા જીગરના ઉડાણમાં જગ્યા આપી હતી. તને તે વહાલથી ચાહતાં હું શીખી હતી કે જે કમ-ખખત વહાલે મારા મહુમ ખાવિંદના ગળાં ઉપર સોનેરી ખંજર ફેરવ્યું. હવે હું તને ધિક્કાર છું, હું તો હવે તને પરણવા બદલ ગળાંમાં ફાંસો દબને અકાળ અંત લાવવા વધું પસંદ કરું છું, જેણે મારા ખાવિંદની જીંદગીથી તૃણાં છીપાવી છે તેને હું પરણવાને ખ્યાલ કેમ કરી શકું, મારી છાતી ઉપર પથર મુકીને વિચારતાં પણ મારો ખાવિંદ વિસરાતો.

નથી. ઓ ખુદા, હજી પણ મને ખુન જેવા ફેજે પુજેલા મારા ખાવિંદના મોતેજ મને મારે તો હું વધુ ખુશી થાઉં, મહુમે ત્યારે આપણા લગ્નની યોજના ધડી ત્યારે તેવણ સારી રીતે સમજતા હતા કે આપણા લગ્નથી તેવણ પોતાના આપ ફોજેલા જેવા ખાએશમંદ હતાં."

જુએદા હજી વધુ ખોલવા જતી હતી તેટલાં અઝીઝે વચમાંજ કહ્યું. "જુએદા તારી ફુજબત નકામી છે. એ દસ્તાવેજ આપણા હાથ લાગવો કહ્યું ખાખદ છે."

"અઝીઝ ખાયલો અને હિયકારો ના જન, ખુદાની નજરમાં હગારો ના જન, ગુનાહનો બોજ સર ઉપર કાં સુધી લઇ ફરવાનો છે? હિમ્મત નહી હાર, પાપમાં પગ મુકી હવે પાછલ ના હઠ, તારું કામ પુરું કર, મા લગ્નના પાપી એકરાર પર વિચાર કર!"

"હું કાશેષ કરી ચુકા જુએદા! પણ ખાત્રીથી કહું છું કે ડાંગના માંચાં પાણી છુટા પડવાના નથી. દુનિયાની નજરમાં આપણું પાપ પ્રસરી રહ્યું છે, અને હવે જો આપણે શાદીની ગાંઠથી એક ચતાં અટક્યે તો મને લાગે છે કે આપણી હાંસી થશે, તું નાહકની ફુજબતમાં ફસી જશે."

ઓ ખુદા, આ તકલીફી જીંદગી હવે મને જીવતા દોઝખ સમાન થઇ પડી છે. મારા વહાલા ધણીનો વિના કારણે જીવ લેવા જેટલી હદ સુધીની હું ઘાતકી બની તે બધુંજ તારી મોહકાણે મને ઉંધું સુઝ પડ્યું! અગર જો તુંજ જેવા કાળા નાગને મેં પહેલેથીજ ઝેર પીવડાવ્યું હોતે તો હું આજે આ અવતારે પશ્ચાતાપ કરતી બેસતે નહીં."

કપડાં ખોવાઈ જાય છે ને ?

એકવાર ગયાં તે ગયાં પાછો પતોજ નથી ?....તો ગુસ્તાહજી પેસ્ત-
નજી શાહુનાની ઉત્તમ બનાવટની કપડાં પર નામ લખવાની
શાહી વાપરી તેમને ખોવાતાં અટકાવો.

બનાવનાર:—

ગુસ્તાહજી પેસ્તનજી શાહુના

કણ્ણપીઠ—મુરત.

દરેક ઠેકાણે ચાર આને મળશે.

મળવાના ઠેકાણા:—ફરેદુન અને બરબોર, નસરવાનજી નવા, આર.
ઝીદ. અચારીઆ, ફરામરોઝ નવા, મનુ સ્ટોર્સ, માદમાર સ્ટોર્સ, વગેરે.

પ્રકરણ—૭ મું.

અતે પાપી દસ્તાવેજની શોધમાં દિવસો પર દિવસો પસાર થઈ ગયા. છેલ્લે છાતી પર પથ્થર રાખી મહુમ અશરદ્ધખાનના ફરમાન મુજબ પોતાનું માપ છુપાવાને ખાતર અઝીઝ સાથે જુબેદા પરણી ગઈ.

તેની બેચેની દિવસે દિવસે વધતી જતી હતી. ખચ્ચીતજ, બન્ને વચ્ચે કચવાટ અને જુમબેસનું પંજરણ પડ્યું હતું. અને આજે બંનેને તકરારમાં તણાવેલાં આપણે જોઈએ છીએ.

“અફસોસ, અઝીઝ તારી સાથે પરણીને પસતાઈ ! મને શાંતિ નથી. ચોવીશે કલાક દિમાગ શીકરતો શીકાર બની છું. ઓ પરવર, તારાથી મારો ક્યારે છુટકારો થશે !”

જરા સોંચ વીચાર કરી જુબેદા પાછું બોલવા લાગી—“અઝીઝ મને માફ કર, મને ભુલી જા, મારી નજરથી દુર થા, મને હગ્નના બંધનથી છુટી કર. શું હવે મારે માટે તારાથી છુટી થવાનો કોઈ માનવ રહ્યો નથી ?”

“હા, એકજ માર્ગ બાકી છે કે તું આપઘાત કરે !” અઝીઝે અરધું મલરાધને કહ્યું.

“ઓ બદમાશ, સફેદ દગ, તારીજ મોઢકાણે અને તારી બોટી ઉશ્કેરણીથી ભોળવાઈ મેં મારા જીનથી પણ જ્યાદા ખાવિંદની જીંદગીનો અકાળ અંત લાવી દીધો, અને આજે તુંજ ચંડાળ મને એટલી હદ સુધીનો ધિક્કારી રહ્યો છે કે હું આપઘાત કરું ? ઓ ખુદા ! હું શું જોઉં છું, ઓ મારા વહાલા ખાવિંદ મને માફ કરજો, તારા શ્રાપ આજે ફળ્યા છે. અઝીઝ, બે વચની હમારા, જીવીને જોજો તારી કરણીના ફળ ! ખુદાઈ ઇન-શાફ ન્યારોજ છે, અમ પરવરદીગાર, મારા વહાલા ખાવિંદ તરફ મારાથી બેઅદબી થઈ છે, તે મને માફ કરજો, મારા ધણીના રૂઢને શાંતિ આપજો. મને શું ખબર કે આ પાપી હાથો પાછલથી મને પણ એજ ફેજે પુમાડશે ? ઓ ખુદા, કોઈપણ ઔરતને એવી બુદ્ધી ના બક્ષતો, કે જેના પ્રતાપે તે પોતાના વહાલા ખાવિંદના ખુનમાં પોતાના હાથો ભોળવા જેટલી હદ સુધી મન લલચાવી રહે !”

આ બધા ખ્યાલો આવતાં જુબેદા પોતાના પાપનો પશ્ચાતાપ કરતી પોતાના બીજાના પર પડી.” જુબેદાની હાલત બેશક દિલગીરીના ફરમામાં

કોમને પણ ગરમાવ કરે એવી હતી. મહુમ અશરખાન જેવા હાતમ દિલના ખાવિંદને એક અઝીઝ જેવા મારે આસ્તીનની કુલવણીથી ઝહેર આપી તે નિર્દોશનો જાન કિરતારને દરખારે પુગાડી મહુમના ફરમાન અનુસાર તે અઝીઝને પરણી હતી. અને હવે પોતાના પાપનો પશ્ચાતાપ કરતી પોતાના ઓરડાના એક ખીજાના ઉપર પડી હતી. પાપ હવે તેની નસેનસમાં પ્રસરી રહ્યું હતું. જુમેદા હર પળે પશ્ચાતાપ કરતી ખુદા પાસે મોત માંગતી હતી.

પ્રકરણ—૮ મું.

દિન પર દિન તેની તખીયત બેહદ લયડતી ગઈ. મહુમ અશરખાનના આપ તેને ફર્યા હતા, અને આ ધડીયે તેને મોત અને જીંદગી વચ્ચે ડચકાં ખાતી આપણે જોઈએ છે.”

“પાણી ! ઓ મને પાણી આપ દાસી ! પાણીના ગોટ વિના હું ટળવળું છું. ઓ મારા વહાલા ખાવિંદ બદિશતમાંથી મારી તરફનો મારો ગુનોહ માફ કર. ખુશીથી મને બોલાવી લે. તારી પાપી પરજોતર પર દયા કર. ઓહ, મારી છાતીમાં આંકરા આવે છે.”

એ કીસમની ખુમો સાંભલી જુમેદાના ખીજાના પાસે દાસી ખીદમત બજાવતી હતી તે ગભરાઈ મમ, અને તાબડતોડ પાણી લાવી પોતાની શેદાણી આગળ હાજર કીધું, અને કહ્યું.

“શાંત થાવ, ગભરાવ નહિ, દાસી તમારી સેવામાં હાજર છે. આ પાણી લો. એ પણ દુઃખ ચાલ્યું જશે.”

નહિ, મારું દુઃખ કાતિલ છે. મને તે મહુમના આપ ફર્યા. હવે હું તેનીજ હાલતે મરનાર છું. દાસી, મારી વહાદાર દાસી એક કામજ લાવ, મારી જીંદગીનો મને ભરોસો નથી ચંદ ધડીમાં મારી જીંદગીની જોત ખુમવાનો સંભવ છે, ઉતાવળ કર હું મરું છું.”

આ સાંભળી દાસી તાબડતોખ પોતાની શેદાણીના હુકમ અનુસાર કામજ ને પરખીકું હાજર કીધું, જે ઉપર પોતાના વિચારો મુજતા હાથે ચિતરી તે પરખીકું ખીડી જુમેદાએ તેને સ્વાધીન કરી કહ્યું:—

“લે, આ તારી પાસે રાખ, મારી ખાએશ છે કે મારા મુઝરવા બાદ

૨૨] ફોરાસ રોડ ગ્રામ ટરમીન્સ પર ફેવરીટ, અને આવી વાર્તા ધ્રુમ વેચાય છે.

તું આ કાગળ તારા હાથે જાતે જાહેર મારા માખાપને પુગાડજે અને અઝીઝ આવે તો આ કાગળ તેને સ્વાધીન કરજે."

"પાછ તમારી દાસી ઉપર ભરોસો રાખો, એમાં તમુજાર પણ ફક્ત પડવાનો નથી, પણ બાપ તમારી તખ્તીયત વધુ જગડી લાગે છે, કોઈ ડોક્ટરને બોલાવું, મને તમારી ફીકર થાય છે."

"નહિ, મને ડોક્ટરની જરૂર નથી. ફરીને એકવાર કહું છું કે તને સોંપવામાં આવેલી ફર્જનું કર્મ જરૂર જરૂર ફોટાડજે, તું કસમ ઉપર કહે કે આટલું કામ જરૂર બજાવશે."

"હા, મને કસમ છે પાક ખુદાના."

અને બીજી બહીયે તે બેવશ પણ કમનશીબ જુબેદાએ પોતાના પ્રાણ પરવરદીગારને સોંપ્યો.

અફસોસ, પોતાની કંગાલ જીંદગીની દોરી એ કીસમે સહેલાઈથી કાપી નાંખી, જે ખાડો પોતાના હાથે ખોદ્યો હતો તેમાં પોતેજ પડી કુદરતને અચુક કાયદો તેને પુરવાર કરી આપ્યો કે કરને જો સૌ અહિનું અહિજ છે અને દુન્યાને માટે એક સવાલ મેલી ગઈ કે "ઓરત કે આફત?"

પ્રકરણ—૯ મું.

દાસી ત્યાંજ ઉભી હતી એટલીવારમાં અઝીઝ ત્યાં આવી લાગ્યો. દાસીના મોઢેથી વાત સાંભળી તેનો હોંશ ઉડી ગયો, જે કાગળ અઝીઝને આપવાનું હતું તે આપી ત્યાંથી જુબેદાના માખાપને બજાર આપવા ગઈ.

અહીંયાં અઝીઝ કાગળ વાંચતા ગભરાઈ ગયો તેને તે કાગળના દરેક શબ્દો તીરેકજા જેવા લાગ્યા અને બોલ્યો.

"જુબેદા તે આ શું કીધું? મહુમ અશરફખાનનો ખુનનો એકરાર તારા માતા પીતા પાસે જાહેર કીધો? હવે મારું શું થાશે? અગર હું ખનકાર કરીશ તો પણ તારા છેલ્લા એકરારથી ફસાઈ જઈશ. હવે હું શું કરું તારા છેલ્લા એકરારથી હું દુન્યાને શું મોંઢું બતાવીશ?"

આ બધા ખ્યાલોમાં જાન લુલો અઝીઝ તર્તીજ બાજુના ઓરડામાં

જમ, પેલુંજ જાહેર જે અશરદ્ધખાનને આપ્યું હતું તેનું નામ તે જાણતો હતો તે લાવી પીને આપધાત કર્યો.

વાંચનાર, આવી રીતે તે પાપીએ પોતાનો અંજમ આપધાતમાં લાવી પાપનો ખદ્દો પાપથી મેળવી જગતની કહેતી ખરી પાડી. તેણે મહુમ અશરદ્ધખાનને જે પ્રવાહી દવામાં આપ્યું હતું. તેજ પ્રવાહી પોતે પણ લઈ પોતાનો પ્યારો જન પોતાના હકતાલાને સુપ્દ કીધો.

આ આપધાતનું કારણ એજ હતું કે જુએદાના આખરી એકરારથી તેનું ભોપાળું કુટી જવાની દહેશત હતી અને ફાંસીનું લાકડું તેની નજર સામે ખડું થઈ ગયું અને લોછાની નજરમાં પકડાઈ નહી આવે, એજ મુળ મતલબ સાથે તેણે પોતાની જાંદગીની દોરી પોતાના હાથેજ કાપી નાંખી હતી.

ખરેજ દગો કાઢતો સગો હોતો નથી દરેક ઇનશાનને પોતાની કરણીના ફળ અવશ્ય મોડે વહેલે આખવાના છે. પરવરદીગારની સર્જેલી સૃષ્ટીમાં એવું એક પણ તનખું ન હશે જે તે માહાનામિ બાપના ઇનશાદથી બે-નશીખ રહ્યું હોય! અને પોતાની કરણીના ફેજે અગર જો અઝીઝ અને જુએદા પુગ્યાં હોય તો તે માટે આપણને વિલાપ કરવાનું શું છે?

“જેવું કરશે તેવું પામશે” એ જુએમની શીખ છે. અને તે ઘડી દર ઘડી ખરી પડતી જાય છે. ત્યારે આપણે અઝીઝ અને જુએદાના અકાળ મોતને માટે અફસોસનો એક ઉદગાર સિવાય “ખીજું” શું કહી શકીએ? ખુદા, જુએદા અને અઝીઝના જુરામનો વારસો કાઢતે ના બત-લાવે, અને એવી પાપી કબુલ્લી કાઢતે ન આપે!

સમાપ્ત.

આવતી તા. ૧ લીએ જમશેદી નવરોઝના શુભ ટાંકણા અનુસાર એક મોંઢ પમાડનારી અસરકારક પારસી સંસારી વાર્તા નામે

“જેડમાઈની જંજળ!”

બાહર પડશે, લોક માંગણી વધતી જાય છે માટે જલદી કોપી મેળવવાની ગોઠવણ કરશે.

વધારાની દુકી વાર્તા.

“સાકરનો દુકડો !”

પુરાતન મોગલ શહેનશાહતનો એક રસીલો કીસ્સો.

લેખક:—S. S. M.

પ્રકરણ—૧ ભુ.

તે ઇંદે રમજનની રાત હતી, અને આગ્રાનો શાહીબાગ રૈશનીયી અલકતો અને વાજીના મીઠા મીઠા સરોદોથી ગાજી રહેલો હતો. બાગમાં નૌરોઝી મેલો ભરવામાં આવ્યો હતો. અને પાદશાહ જેહાંગીરે હુકમ કાઢ્યો હતો કે કુલીન ખાનુઓએ જવાહીરાતની દુકાનો ખોલવી અને તેમના ખુબસુરત હાથોના હીરા મોતી લગ્ન વીગેરે ખરીદવા માટે તવંગરોએ જવું અને તે ખાનુઓ કહે તે કીસમે ખરીદી કરવી. જેથી, નવરોઝી મેલો ગોયા એક પરસ્તાન થયો હતો. ઘણી ખુબસુરત ખાનુઓ પોતાની દુકાનોમાં બેઠી હતી અને તેમની પાસે ઘણા ચકચકાત ગોહરો ચમક મારી રહ્યા હતાં—ગોહરો ગોયા પોતાની ખુબસુરત ખાતુનોના ચહેરા સાથે હરી-શામ કરવાના ધ્રુવાપર આમદા થયા હતાં!

વઝીરે આજમ અસફળ હતી બેટી અર્જમંદ ખાનુ એક ખાલી દુકાનમાં બેઠી હતી! તે અદરાયલી હતી અને તેનો ભવિષ્યનો ભરતાર જે જમાલખાન નામનો એક મોગલ અમીર હતો, તે મોટી ઉંમરનાએ પોતાની નવજવાન ભવિષ્યની મહોરદારને કામખી જહવાહીર વેચવા માટે આપ્યું હતું નહીં. અર્જમંદ પોતાના તે ચનારા છુદા ભરતારથી કાંઈક નારાજ હતી; અને તેથી તેણે તેની પાસેથી કામ અલમાસખી વેચવા માટે માંગ્યું નહીં. તે ગુલેનવજવાન હમણાં ખાલી દુકાનમાં સોંચમાં ગીરફતાર થયેલી બેઠી હતી.

અર્જુનજી ગોવા ખુબસુરતીની એક દેવી હતી ! તે પાદશાહ એમમ નૂરજેહાનની બત્રીજી થતી હતી, અને તેનામાં નૂરજેહાનની ખુબસુરતીનો ગોવા ચલકતો પ્રતીર્ષોજ હતો ! સીદા બાલોના લાંબા ગુછા તેના બે ખભાંની તરફથી થઈને નીચે જુલકતા હતા. તેની મોટી કાલી આંખો તેના ચહેરાને ખરોખર ઝેમ આપતી હતી, બવાં ને પાંપણુ ગોવા તે આંખોને વધારે પ્યારી બનાવતાં હતાં. નરગીઝની મીસાલ તેની મખમલી ચામડી ચલકતી હતી. તેના ગુલાબી ગાલોપર ઉશ્કેરણીથી વધારે રતાશ પ્રકાસ્યો હતો અને તેના છોટા છોટા હાથોના નનના આંગણાંઓ એક-બીજામાં ભેલવીને તે બેઠી હતી. તેના મગોલી લીલાસનો નીચેથી ખુબસુરત નનના પગો બહાર જુલકાવી જુલકાવીને જોતા હતા !

શાહજેહાન, પાદશાહ જેહાંગીરનો બીજો શાહઝાદો, તે વખતે નૌરોઝી મેલામાં ફરતો હતો. તેણે પોતાના પાદશાહી પીદરનું કહ્યું માન્યું હતું અને અહીં તહીંથી કેટલાક જહવાહીરાત ખરીદ્યા હતાં, અને હવે તે મેલામાં આજસ સાથ ફરતો હતો અને મેલામાંથી સટકી જવા માટેનો કોઈ મોકો જોતો હતો. ફરતો ફરતો તે અર્જુનજી બાનુની દુકાન આગલ આવ્યો અને ત્યાંથી પસારથી થઈ ગયો, મગર તે પાછો ફર્યો કેમજે અર્જુનજીની ખુબસુરતીએ તે ખેંચાયો. તે આવ્યો અને ઉભો રહીને જુલક્યો : “ખુબસુરત બાનુ, આપની પાસે કોઈ અલમાસ વેચવા માટે છે કે ?”

અર્જુનજી હસીને શાહજેહાનની આંખોમાં પોતાની નમ્ર આંખો નાંખીને મીઠા આવાજથી કહ્યું “મીરઝાં સાહબ એક અલમાસ છે મગર તે બહુજ કીમતી છે.”

“આપ મહેને તે જોવા દેશો ?” નમનતાપથી શાહજેહાને કહ્યું.

બાડી આંખોએ શાહજેહાન તરફ જોઈને અર્જુનજી પોતાના મોટી સમાન હાંત ખુલ્લા કરતાં એક હસવું હસી લીધું, અને પછી પોતાની કમરબંદે લટકતી એક છોટીસી રૂપાની ઠેલી ખોલી, અને તેમાંથી ધણીજ સંભાલથી લાલ મુખમલની એક નહાની દબી કાઢી. શાહજેહાન તે સુંદરીના સુંદર આંગણાંઓને તે દબી ખોલતાં બહુજ ધ્યાનથી જોતો હતો, અને તે દબી છોડીને અર્જુનજી શું કાલ્યું ? સીધું એક સાકરનો ટુકડો !!

૨૬] "ફિવરીટ" માં આવતી જહેરાત બીજાં ૧૦ માસીકા જેટલી અસર કરે છે.

"જહુજ મોટી કીમતનું એક અલમાસ" અર્જમંદ પોતાના ગોરા ગોરા મુખડાંથી હસીહસીને અને ચુલ્લુથી આંખો કરીને બેઠી "મીરજા સાહબ, જહુજ મોટી કીમતનું આ એક અલમાસ છે. અને એની કીમત એક લાખ રૂપાના સીકા છે."

હવે, શાહજેહાનનું અંતઃકરણ તેના પેતાના હાથોમાં ન રહ્યું, તે દીલ તો ગોચા તે ખુશસુરત અર્જમંદના પગો આગલ પડ્યું! 'હું આ જહુજ કીમતી અલમાસ ખરીદી લઉંશ" તેણે હસીને કહ્યું.

"એનું દામ આપશે મહેરબાન સાહબ!" અદખાના અદાથી અર્જમંદે માંગણી કીધી. અને, શાહજેહાનનો ખ્વાહ તેની હમરાહજ હતો, એટલે શાહજેહાને તેને હુકમ કીધો કે તે કીમત તુરત આપી દેવી.

"હવે, ખુશસુરત બાનુ" તે સાકરનો કટકો એક લાખ રૂપાના સીકાની કીમતની સોના મોહર આપીને ખરીદી લીધા પછી શાહજેહાને કહ્યું "મહેને કહો, કે આપ એક સાકરના દુકડાપર કેમ ઉતરી પડ્યાં?"

અર્જમંદે પોતાના ખુશસુરત નનના હોઠોથી પોતાની વાત કહી, અને અર્જમંદના અદરાયલા ખુજર્ગ ખાવીંદની વાત શાહજેહાને ધ્યાનથી સાંભળી.

તે ગયો, અર્જમંદમાં પોતાનું દીલોગ્ગન ભરીને તે ગયો, અને બીજે દીવસે તેણે પોતાના પાદશાહી પીદર અને વઝીરે આજમને તે વાત કહી. જમાલખાન અને અર્જમંદનું કાજ તોડી નાખવામાં આવ્યું અને તે ખાદ અસદખાહે પોતાની બેટી શાહજેહાન સાથે પરણાવી. જેહાંગીર પોતાના ચારા બેટાએ મેલવેલી ખુશસુરતી માટે ઘણોજ ખુશી હતો, અને તેણે પોતાની વહુનું નામ ખદીજા બેગમ મુક્યું.

અઝીઝ વાંચનાર, સાકરના એક દુકડાને હીરાનો ખુલંદ દરજ્જો આપનાર તે બાનુનો પોતાનો દરજ્જો કેવો ખુલંદ યનાર હતો અને કમાનાઓ સુધી તેનું નામ કેવું અમર રહેનાર હતું તે હવે પછી આપણે જોઈશું.

પ્રકરણ—૨ જી.

કાંઈ ખારીજ બગીચામાં જેમ કવચીત મલતાં સુંદર ફુલો કોં
કોં બહુજ પુષ્પયુથી તે બગીચાની દુરમતને બહલાવે છે, તે મીસાલ આ
દુન્યામાં એવાળી માણસાઈ ગુલો વસે છે જેઓ જેમીસાલ પ્યારના
પતંગ્યાઓ હોય છે અને એક બીજાના અતી ધણા પ્યારને બહલાવે
છે, ટકાવે છે, અને જન્નતની પુષ્પ હાંસલ કરે છે. વાકઈ, તે પ્યારનો
એક છુપો ખજાનો છે.

અને, તેવો એક છુપો ખજાનો જે શાહજેહાન ધરાવતો હતો તે
તેની અતી પ્યારી નવજવાન મહોરદાર ખદીખ બેગમ હતી. શાહજેહાનની
આખી ઝીંદગી દરમ્યાન જો કાંઈ ખી ચોરત તેને માટે હતી તો તે
એકજ પ્યારી હતી, તે તેને મન દુન્યાની પુષ્પસુરતીઓથી પ્યારી હતી,
અને તે પ્યારી માટે શાહજેહાન જનોદીલથી પુશી હતો. તે જ્યાંથી
જતો ત્યાં તે પ્યારી મહોરદાર તેની સાથે જતી હતી. મહાલમાં કે લડાઈ
વખતે તંબુમાં શાહજેહાનની સાથે તેની પ્યારી બાનુ હતી જે તેના
સુખમાં અને દુઃખમાં એક જીરમોજન સાથી હતી.

હવે, શાહજેહાનનો શહેરિયાર નામનો મોટો ભાઈ હતો જેની
મહોરદાર લયલા નામની હતી જે લયલા નુરજેહાનના આગલા ધણી શેર
અફઘાનની છોકરી હતી. પોતાની મહોરદાર કેવી નેકસીરત હતી તે જોઈને
અને પોતાના ભાઈ શહેરિયારની મહોરદાર કેવી બદમીઝાબ હતી તે
જાણીને શાહજેહાન પુશી અને ગમગીન રહેતો. પુશી પોતાને માટે, અને
ગમગીન પોતાના ભાઈ શહેરિયાર માટે.

વરસો પછી, એક સાંજના ખદીખ બેગમ અકેલી બેઠેલી ગાયણ
ગાતી હતી. તેનું ગાયણખી જસ પોતાના બહાલા ધણી શાહજેહાનને
માટેનુંજ હતું, અને તે પાકદામન વફાદાર મહોરદાર પોતાના ધણીની
ગેરહાજરીમાંથી તેની યાદ કરીને જાણે તેને પોતાની પાસે હાજર
રાખતી હતી. અઝમંદ હૈર્ ખદીખનો પ્યારો અવાજ તેના ધણીને
ધણેજ મીઠો લાગતો અને તે છુપો બરાખ રહીને ધણી વખતે તે મીઠા
મીઠા અવાજનો લામ લેતો. તે રહાંજનું ગાયણખી શાહજેહાન છુપો રહીને
સાંભલતો હતો.

ગાયણનો છેલ્લો શબ્દ બંધ પડ્યો કે શાહજેહાન અંદર કુતી પડ્યો,

અને તેણે પોતાના હાથોમાં પોતાની મ્હોરદારને દબાવી દબને પ્યારથી પુછ્યું “ તું કાણુને માટે એ મીઠું મીઠું ગાયણુ માતી હતી, મ્હારી સરમાલ નનની મ્હોરદાર ?”

તેણે પોતાનું માથું પોતાના ધણીના ખભાંપર નાંખી દબને નરમ અવાજથી કહ્યું “ ત્હમે કેટલા બધા મોડા આવ્યા ? ત્હમારે વાસ્તે હું ઘણોવાર ખોટી રહી.”

પોતાના ચહેરાની છેક લગોલગના તે પ્યારા ચહેરાને જોઇ જોઇને શાહજેહાને ચુલખુલી આંખો કરીને પુછ્યું “ તું કાણુને વાસ્તે એ ગાયણુ માતી હતી ? ત્હારે કણુલ કરવુંજ જોઇએ. હું અદેખો બનતો જાઉં છું. માટે ખોલ.”

તેણે પોતાના નાઝુક હાથોમાં તેના હાથ પકડી લેતાં તેની આંખોમાં જોઇને પુછ્યું “ શું ખરેખરેજ ત્હમે સમજી શક્યા નથી કે મેં તે ગાયણુ કાણુને વાસ્તે ગાયું ?”

તેની આતુરતા તરફ હસીને શાહજેહાને કહ્યું “કાણુને વાસ્તે, પ્યારી, કાણુને વાસ્તે ? મ્હને કહે.”

“હું ત્હમારે વાસ્તે માતી હતી વ્હાલા સરતાજ” તેણે જવાબ આપ્યો “આ દુન્યામાં વધી મ્હારું કાઈ ખીજુંખી એવું છે કે જેને વાસ્તે હું તે પ્યાર લયું” ગાયણુ ગાઉં ? ત્હમારેજ વાસ્તે.”

શાહજેહાને ગુલાબના તુરા માફકનું તે પ્યારું માથું વ્હાલથી છાતીમાં દાખી દબને તે હોટો જેમાંથી “ત્હમારેજ માટે” શબ્દો નીકલ્યા હતા તે પ્યારા પ્યારા હોટોપર પોતાના હોટો ઘણા વ્હાલથી દાખી દીધા. અહહા ! તેજ, તેજ જન્નત હતું.

“ખદીજ” શાહજેહાને હોટો હિપાડીને બોલ્યો. “ઝારતોની તું એક અજાયબી છે, તું મ્હારા દીલની મગરૂરી છે, ત્હારી મીસાલ એકબી આ આખી દુન્યાપર નથી.”

અને હિપકારમાં તે ખડખડી “અને મ્હારે માટેખી દુન્યાપર ખીજું કાઈજ નથી.”

તે પછી શાહજેહાને બોલ્યો. “હું મ્હારા બાઈ શહેરિયારના મકાન-પરથી હમણાજ પાછો ફર્યો છું. ત્હારી કુમની છોકરી લયલાથી તું કેટલી

બધી જુદી ખાસીહત ધરાવે છે ! શું ખરેખર તે ત્હારી કુખ નુરજેહાન-
નીજ છોકરી છે ?”

“બેશક, લયલા શેરઅધવાન અને નુરજેહાનની છોકરી થાય.”
ખદીજા બોલી, “હાલા ધણી, ત્હમે આજે આવો વીચીત્ર સવાલ કેમ
કાઢો વાર ?”

“કારણ કે તે પોતાની મા નુરજેહાનની ખાસીહતથી ધણી વેગલી છે”
શાહજેહાને ખુલાસો કાઢ્યો “નુરજેહાનની દુસ્તો ખુબીથી લયલા બહુજ
દુર છે.” અને તેણે વધાર્યું “અને શું ખરેખર ત્હારા પીદર અને નુરજેહાન
બેઉ ખરા બાધબંધેન છે ?”

“બેશક,” ખદીજાએ ખાત્રી આપી ‘પણ ત્હમને એવો વહેમ જવાનું
કાંઈ કારણ ?”

“પાદશાહ બેગમ નુરજેહાનને ત્હારા પીદર એક હમશીરને બેવામાં
આવે તેવી નજરથી બેતા નથી. જેમ મ્હને નુરજેહાન ગમતી નથી તેમ

સ્રાઓનાં દરેક જાતનાં દર્દો માટે જગમશહુર
સર્વોત્તમ શક્તિવર્ધક દવા

મહિલા જીવન

વધરે પડતો કે અનિયમિત અટકાવ, પ્રદર, લોહીવા, રુદોષ,
શરીરનું ધોવાયું, પેદુમાં થતો દુઃખાવો, કમરમાં થતી કાટ, છાતીમાં
ગભરામણ થવી, જીવ બળ્યા કરવો, બેચેની, ઝીણો તાવ, અશક્તિ,
હીસ્ટીરીયા, જ્ઞાનતંતુઓની નબળાઈ, ગોળો ચઢવો, માથું કાયમ દુખ્યા
કરવું, હાંફ ચઢવી, અન્ન પર અશ્ચયી, ઉલ્ટી, ખાંસી, રતવા, ઝાડાની
કમજોયાત, ગર્ભાધાનમાં વિઘ્ન ઈ. દરદો માટે અકસીર પુરવાર થયેલ
છે. સુવાવડ પહેલાં યા સુવાવડ પછી યા સુવારોગમાં આપવાથી શરીર
તંદુરસ્ત અને રૂઝ પુષ્ટ બને છે. કો. રા. ૨), ત્રણ સીસીના રા. પા,
ટ. ખ. જુદું. રજી. ટ્રેડમાર્ક ‘જેનસ’ નં. ૩૦૨, દરેક શહેરમાં
બાણીતા દવાવાળાને ત્યાં મળે છે.

બનાવનાર:—જે. એન. શેઠના. નહિઆદ.

હિંદુસ્તાનના સોલ એજન્ટ:—ચીમનલાલ પી. શાહ.

ગોવિંદ બીલીંગ, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

તહારા પીદરનેખી નથી" અને શાહજેહાને હવે વાત ફેરવતા કહ્યું. "હા, પણ ખરા, આપણે આપણી વાતપર હવે ઉતરીએ. જ્યારેખી લયલાને જોધને હું અહીં આહિંધું ત્યારે હું અજમખીયો વીચારમાં પડી જાઉંધું, તહારામાં અને તેનામાં કેટલો આસમાનો ઝમીનનો ફકર ?"

"પણ કાંય ?" ખદીજએ પુછ્યું, "મેં શું કીધું છે ? એવું તો શું છે કે જે તમને સમજતા નથી ?"

શાહજેહાન ખદીજ જે મંબીરાધયો ખોલી તે માટે હસ્યો, અને તેને સતાવવા માટે મસ્તીથી ખોલ્યો. "તહારા બેઢિમાં દરેક ખામદમાં ફકર છે; તું સાદી, શાંત, અને નરમ છે, અને દુન્યાની સહિયો મીઠી ઔરત છે જેથી તું કોઇખી ખીજની ખામી જોધ શકતોજ નથી. તું બલી છે તેથીજ ખીજમાં કાંધ યુરાધ જોધ શકતો નથી. જોએ અયગોથી તમામ બરેલા હોય છે તેઓજ ખીજઓની અયમ શોધવા પડે છે. તું નીરદોશ છે અને તુંને કાંધ યુર જણાતું નથી. કોઈ વખત તો હું એટલો ખધો વીચારમાં પડી જાઉંધું કે તું તેજ ગ્યારી મહારી મહોરદાર છે કે જેણે સાકરના એક કટકાપર, મહારં અંતઃકરણ જીતી લીધું હતું !"

"આજ રહાંજના એવી કેવી વાત કરો છો વહાલા ?" ખદીજ શાહજેહાનને જોતી રહીને પુછવા પડી "તહારા દુશમનને કોઇ તકલીફ તો નથીનો ?"

"મહારી તકલીફ તું જાણવા માંગે છે ?" ખદીજને પોતાની છેક પાસે ખેંચીને શાહજેહાને સવાલ કીધો. "તો સાંભલ: મહને આજે વીચાર એ આવેછ કે નૂજેહાને મહારા ભાઇ સાથે લયલાને કાંય પરણાવી હશે ? લયલા તો મહને ખીજો સીકંદર શાહ લાગે છે, અને ખીચારો શહેરિયાર તો શાંત વીચારનો છે. ચટપટી લયલા સાથ એક શાંત પ્રકૃતીના આદમીની શાદી નહીં થવી જોધતી હતી."

"ત્યારે લયલાને કોણની સાથે પરણવું જોધતું હતું ?" ખદીજએ પુછ્યું.

"મહારી સાથે." શાહજેહાને ખદીજને ચીડવતી ઢપે કહી દીધું. "શહેરિયારે તહારી સાથે, અને લયલાએ મહારી સાથે પરણવું જોધતું હતું."

વઝીરઝાદી ખદીજને તે જવાબથી અતી મોટું દુઃખ થયું અને

ગંભીરાઈથી તે બોલી “આજે આપ ધણજ વીચીત્ર થયા છે. મહારે તમારા ભાઈ સાથે અને તમારે તેની મહેરદાર સાથે શા કારણે પરણવું નોંધવું હતું ?”

શાહજેહાને પોતાની ગભરાયતી બહાલી મહેરદારને પાંસામાં દાખતાં કહ્યું “કારણ કે લયલા મહારી માથક ખુશખુશાલ રહે છે અને તે મહારીજ માથક રાજતાજની શૌકીન છે. અને તું પ્યારી તો મહારા ભાઈ શહેરિયારની મીસાલ ધરખારની શાંત એકાંત ઝીંદગી પસંદ કરે છે. શૌક અને લોભને ખાતીર મહને અહીંથી તહીં દોડવું અને ધકેલા ખાવું પડે છે જે ધકેલામાં તુંબી શામીલ રહે છે જ્યારે શહેરિયાર ભાઈને રાજનો લોભ નથી એટલે મહાલની શાંતીમાં મહાલે છે.”

“તમારા શબ્દો મહને બહુ લાગે છે.” ખદીજા નરમીથી બડબડી.

“ન દીલગીર થા, મહારી અચ્છી મહેરદાર, તું ન દીલગીર થા”

શાહજેહાને ખદીજાને વધુ જોરથી છાતી સરસી દબાવીને કહ્યું “હું તો સીધું મજાક મસખરી કરતો હતો. તું, તુંજ મહારી દુન્યા છે. તારા સીવા મહને કોઈખી ખીજતો ખ્યાલ નથી.”

ખદીજા લાલચોલ બની ગઈ, અને તેણે શાહજેહાનના ચહેરાપર પોતાનો નરમ ગોરો હાથ ફેરવીને કહ્યું “બોલો.”

“શું બોલું ?” શાહજેહાને પુછ્યું.

“બોલો કે તમને મહને આજના જેવી વાતોથી કદીખી ન સતાવશે !” આંખોમાં ખુશીના આંસુ લાવીને ખદીજાએ ખાત્રી માંગી.

“ન સતાવીશ, તારા નાજુક દીલને એવી વાતથી ઝખમ જો થતો હોય તો હું કદીખી હવે એવી મસખરી નહીં કરીશ.” શાહજેહાને કહ્યું, અને પછી તેણે વધારું “આપણને હવે આગ્રા છોડીને દખ્ખણ તરફ જવાનો પીદર જેહાંગીરનો ફકમ થયો છે. હંમેશની મીસાલ તું મહારી બહાલી તો મહારી સાથેજ રહેશે કેની ?”

“બેશક તમામ જનો દીલથી.” તે બેશકનો આવાજ અંતઃકરણના હંડાણથી ખુશી સાથે નીકળ્યો.

પ્રકરણ—૩ છું.

ત્યાર પછી થોડે વરસે તેઓ ગયાં. આગ્રા છોડીને દખ્ખણ તરફ ગયાં તેઓ હવે છયાં બચ્ચાંનાં માળાપ બન્યા હતાં. જ્યારે રસ્તામાં તેમના બેટા સુખ અને દારાંને તાવ આવી ત્યારે શાહજેહાનને ધાર્તી લાગી. મગર નેક બદીજાએ શાંતી સાથ પોતાના બેટાઓની બરદારત કરવા માંડી.

થોડા મહીનામાં સુખ અને દારાં તદનજ સાળ થયા અને તે પછી શાહજેહાનનું દખ્ખણનું કામખી ખલાસ થયું. કામ ખલાસ થતાં શાહજેહાન તરફ પાદશાહ જેહાંગીરે હુકમ મોકલ્યો કે તેણે દેહલી પાછા ફરવું.

શાહજેહાન પોતાની હમેલદાર મહેરદાર અને પોતાના બે બેટાઓ સાથ જ્યારે દેહલી પાછો ફર્યો ત્યારે કીલ્લાની આગલ પાદશાહ જેહાંગીરે પોતાના વહુ બેટાને ઘણી મોટી મજાતથી નવાંઝયા. દેહલીની તેમની ખુશાલી વચ્ચે એક બીજી ખુશી ત્યાં થઈ રહી અને તે એ હતી કે બદીજા બેગમ હમેલથો છુટી, તેણે એક વધુ બેટાને જન્મ આપ્યો. પાદશાહ જેહાંગીરે પોતાના બેટા શાહજેહાનના તે નવા જન્મેલા ત્રીજા બેટાનું નામ પોતે પાડ્યું અને તેણે તે બચ્ચાનું ઔરંગઝેમ યાને તખ્તનું જહવાહીર એવું નામ આપ્યું.

ઔરંગઝેમ જ્યારે ચાર વરસની ઉમરનો થયો તે વખતે શાહજેહાન અને તેના પીદર જેહાંગીર વચ્ચે મોટી પંચાતી થઈ અને પાદશાહ જેહાંગીરના ગુસ્સાથી બચવા માટે શાહજેહાનને બંગાલ તરફ નકાસી જવું પડ્યું.

બદીજા બેગમેખી પોતાના ઘણી સાથેજ રહેવાની બહાંસ કીધી, અને તેખી શાહજેહાન સાથે પોતાના બેટાઓને લઇને ગઇ.

તેલોગતના અને ઓરીસાના જંગલોમાં જે સખ્તીઓ શાહજેહાનને વેઠવી પડી તેમાં તે નેક સીરત પતીવ્રતા બાનુનો હીરસો મોજુદ હતો. આ વખતે વહી પોતાના ચોથા બેટાનેખી બદીજાને સંભાલવો પડતો હતો જે નવા જન્મેલા બેટાનું નામ મુરાદ હતું.

શાહજેહાન જ્યાંખી જતો ત્યાં પાદશાહ જેહાંગીર તરફની ખુસીજતો તેની પાછલજ હતી. આખીર તે પોતાની મહેરદાર અને ચાર બેટાઓને

કોઈની મંજૂરી વિના જ નહીં 'વાર્તા વિભાગ'માં વાંચી હતી એ જરૂર લખે [૩૩]

લખે દખ્ખણનાં પોતાની માલેકીના કીલ્લાઓમાં ભરાતો છુપાતો રહે
જ્યાં તે ખીમાર પડી ગયો.

તે વખતે ખદીજએ પોતાના વહાલા ધણીને ખૂબ સમજાવ્યો કે
તેણે પીદર જેહાંગીરની માફી માંગવી.

આખીર શાહજેહાન ખદીજની વાતોથી પીગણ્યો અને તેણે પાદશાહ
જેહાંગીર પર માફી લખી મોકલી. જેહાંગીર શાહજેહાનને દેહલી પાછા
ફરવાનો હુકમ આપ્યો, પણ જમીનગીરી તરીકે તેણે શાહજેહાનના ચારે
ચાર છોકરાઓને માંગ્યા. શાહજેહાને તે શરત કબુલ કીધી, અને પોતાના
ચારે બેટાઓને લાહોર મોકલવા તૈયાર થયો. બેટાઓથી છુટા પડતી
વખતે ખદીજ બેગમ આંસુઓનો એક દરીઆવ રડી.

પ્રકરણ—૪ થું.

ચારે છોકરાઓ જેહાંગીરના હાથમાં ગયા, મગર ખરેખર તેઓ
તુરજેહાનના હાથ તળે રહ્યા.

તે પછી થોડાજ વખતમાં પાદશાહ જેહાંગીર મરણ પામ્યો, અને
શાહજેહાન દેહલીના તખ્ત પર આવ્યો. જેહાંગીરના મરણ પછી તુરતજ
તેના દોષ્ટાઓનો કબજો વજીરે આઝમે લીધો અને તેમને આગ્રાના
મહેલમાં સંભાલથી લઈ ગયો.

તે એક તહેવારનો શુભ દિવસ હતો જે દિવસે પાદશાહ શાહજેહાન
આગ્રામાં પાછો ફર્યો. સીક્રે એક સુખ ભર્યો વીચાર જે સુલતાના
ખદીજના અંતઃકરણમાં વસ્યો હતો તે પોતાના વહાલા બેટાઓને ફરીથી
જોવાનો હતો. આગ્રાના કીલ્લા આગલના મદાલમાંના પગડીયાં પર સુખ,
દારા, ઔરંગઝેબ, અને મુરાદ પોતાના વહાલા માખાપને મલવા માટે
મોટી આતુરતાથી ઉભા હતા.

ખદીજએ પોતાના વહાલા બેટાઓને પોતાની છાતી સરસા દાખ્યા
અને તે વખતે તેની આંખોમાંથી ખુશાલીના આંસુ ટપક્યા. શાહજેહાન
જાણતો હતો કે તેની વહાલી મહારદારને જે દુઃખ થયું હતું તે તેને પોતા-
નેજ સખખે થયું હતું.

પાદશાહ બન્યા પછી શાહજેહાને પોતાની વહાલી મહારદારને "મુમ-

૩૪] ફેવરીઝ' હુઠ્ઠ આખા હિંદમાં જે આના, (પોન્ડ સાથે) વરસે ર. ર

તાઝ ઝમીની'નો ખુલ્લું ઇલિઝાબ આપ્યો. અને એકવારની અર્જમંદ બાનુ પાછલથી ખદીજા બેગમ તરીકે ઓળખાઇને હવે મુમતાઝ ઝમીનીના પ્યારા નામથી ઓલખાવા લાગી.

સુલતાના બન્યા છતાંબી મુમતાઝના હંડા સ્વભાવમાં કાંઇબી ફક પડ્યો નહીં; તે તો જેવી અને તેવીજ મીઠી અને શાંત હતી. દરબારી હાહમાહથી તે ઉદ્દણાઇ ગઇ નહીં.—શાહજેહાન જે પોતે દખ્ખાને પસંદ કરતો હતો તે દરબારી દખ્ખાની મળ્લજ જેવા પછી મહાલમાં પોતાની વહાલી મુમતાઝ સાથે સાદા સ્વભાવની મૈજમાં ખુશી હતો. અને પોતાની તે એકપુરી પ્યારી મ્હોરદાર તરફ વધારે વહાલથી ખેંચાતો, જે સદ્ગુણી મ્હોરદારે ધારતી, ગમ, અને સંકટોમાં વરસો તેની સાથમાં કાઢ્યા હતા.

મુમતાઝ જે કે દરબારી હાહમાહમાં બહુ શામીલ નહીં થતી, છતાંબી રાજ્યકારોબારમાં તે પોતાના સરતાજ શાહજેહાનને ધણી મદદગાર થતી રહેતી. પાદશાહ શાહજેહાનને નામનું મોટું સીલ મુમતાઝના પોતાના કબ્જામાં હંમેશા રહેતું હતું અને સધલા પાદશાહી ખતો અને ફરમાનો ઝનાનામાં તે નેકદીલ બાનુ પાસેજ લઇ જવામાં આવતા હતા જેપર તે પોતે પોતાને હાથે સીલ કરતી હતી.

મુશ્લીસ કુંવારીકાઓ જેમને તેમના માખાપ પરણાવી શક્તા નહીં હતાં તેઓ લાચાર આ ઓરતો અને બેવાઓ જેઓ સંકટ અને મુશ્લીસીમાં દીવસો કાઢતી હતી તેઓ, અને દુખ વીપતીમાં ફસેલી શાહનશાહતની તમામ ગરીબ ઓરતો પાદશાહી ઝનાનામાં જતી અને ત્યાં તેમને નેકદીલ પરમારથી, ઉદાર, સખી એક પરી મદદગાર થતી. અને તે કોઇજ નહીં પણ સુલતાના મુમતાઝ ઝમીની હતી.

સુલતાના મુમતાઝના પરમારથી કામમાં તેના જમણા હાથ મીસાલ તેની પ્યારી બેટી જેહાનઆરાની એક ઇરાની દાસી નામે સતીયુનનીસા હતી. કોઇબી લાચાર નીરઆધાર ઓરતની જુમતેજુ પહેલાં સતીયુનનીસા કરતી, અને તેમને મહાલમાં સુલતાના મુમતાઝ આગલ લઈ હતી, જ્યાં ખુરાકી પોષાકી મલતી અને તકલીફને દુર કરવા માટે મદદનો હાથ આપવામાં આવતો. પોતાની પ્યારી મ્હોરદારના એ નેકદીલ પરમારથી પાદશાહ શાહજેહાન બહુજ મદદગાર થતો અને તે પાદશાહી અઝીઝો સાથે મલીને દર રહાંજના પરમારથી વખત ગુઝારતા.

પરમાર્યના કામને ખલાસ કર્યા બાદ હીવાને ખાસમાં અકચડીત રઝોશનીની નીચે વાળુંત્ર અને ગાયણો ચાલતાં, અને પરદા પાછલ બેસીને સુલતાના મુમતાઝ પણ તે ગાયણો સાંભળતી. કોઈ કોઈ વખતે જ્યારે પાદશાહ શાહજેહાન પોતે ગાતો ત્યારે તેના મીઠા હલકથો નીકલતા એક એક લવઝને મુમતાઝ ધણી પ્યારથી ઝરોઝર ધ્યાન દઈ સાંભળતી અને બધી ખુશી ખુશી થઈ જતી.

પ્રકરણ—૫ મું.

અહહા ! વીસ પ્યારા વરસો તે અતી વફાદાર અને અતી મીઠા પ્યારમાં પસાર થયાં. અને પછી, જુદાઈનો વખત આવ્યો.

પાદશાહી એકું પુરહાનપુરમાં સયર કરતું હતું તે વખતે મૌતને ફીરીસ્તો, દુન્યાની તે દુર મુમતાઝને પાક પરવરદેગારની જનાખમાં હાઝીર થવા માટે, લઈ જવા આવ્યો.

નેક સુલતાના મુમતાઝ કોઈ ધણી નાદુરસ્ત તખીયતની હતી નહીં, અને મલકુલ મોત અચાનક આવી હિમો. સીરતની તે નેક ખાનુ મૌતને કરીખ પોતે થતી હતી તે પામી ગઈ અને તેણે પોતાના જહાજા સરતાજને તે વખતે હાઝીર ન જોઈ પોતાની બેટી જેહાનખારાને તેના પીદરને બોલાવી લાવવા માટે મોકલી.

શાહજેહાન તુરતજ તે ઝોરડામાં દોડી ગયો જ્યાં સુલતાના પોતાની આખીરી નાદુરસ્ત તખીઅતમાં ખીજાનાપર સુતેલી હતી. શાહજેહાનના હાથમાં પોતાના કમજોર હાથો મુઠી દબને આંખોમાં પોતાની આંખો નાખીને મુમતાઝ બોલી: “જેહાંપનાહ, પાક રહેમાનો રહીમે મૃતને બોલાવવાનો હુકમ મોકલ્યો છે, અને હું આ ફાની જેહાન જાવેદાની મકાન માટે છોડી જઈ છું. મહારા શાહનશાહ અને મહારા સરતાજ, જે મેં કોઈ સુલ કીધી હોય તો તે તમામ સુલ માટે મૃતને માફ કરજો, મેં જે સુલથી કોઈ આડો સુખન કોઈ દહાડે તહમને કહ્યો હોય તો તે અકેક સુલ બધાં લવઝ માટેખી મૃતને માફ કરજો પ્યારા ખાવીંદ, જ્યારે આપ શાહજાદા હતા ત્યારે મેં આપની હમરાહ સર્વે સંકટો ખમ્યા,

૬૧] બહેનબરવાળા અમને મદદ કરે છે. તમારી બહરીઆવ વેળા એમને માફ કરો

અને હમણાં જ્યારે પાક પરવરદીગારે તહમને તખ્તોતાબના માલીક બનાવ્યા ત્યારે હું તહમને છોડી ગઈ છું.”

આ સાંભળીને શાહજેહાનના કબ્રસ્તાનમાં બેઠાં થયાં અને તે મોટા આવાજથી કંઈક બોલવા લાગ્યો.

“ન રોવ તહમે.” મુમતાઝે પોતાના નાજુક કમઝોર હાથથી શાહજેહાનનાં આંસુ પોંછીને કહ્યું “ન રોવ, અઝીઝ ખાવીંદ, દુન્યામાં માણસ અમર નથી રહેતું, પાક રખખાની હુકુમથી સર્વેને ચાલી જવું પડે છે, અને તે વખતે રડવું ન જોઈએ. સખ્ત ધરો, મહારી એક અર્જ સુનો, અને મહને એક કૌલ આપો, મહારા શાહનશાહ.”

શાહજેહાને પોતાનું માથું મુમતાઝના હાથોમાં મુકી દીધું. તેની આંખો તમામ ભીંજાયેલી હતી. તેનું આખું શરીર ધ્રુજતું હતું. થોડે વખતે તેણે માથું તે પ્યારા હાથથી ઢીલવીને મુમતાઝની મંદ થતી આંખોમાં પોતાની આજઆલુદા આંખો નાંખી ત્યારે તે ગલગલા સાથે બોલ્યો “પ્યારી, તું ચાહે તે કૌલ લે અને હું મહારા જનોઈરમના કસમ ખાઈને કહું છું કે હું તુને આપેલા કૌલને અદા કરીશ.”

“કસમ ન ખાઓ, વહાલા સરતાબ, લાંબી ઝીંદગી ભોગવજો, મહને તમારા સુખનમાં પુરતો વીશવાસ છે, અને જ્યારે તહમે મહને ખાત્રી આપી છે તો સાંભલો; મહારા મુઆ બાદ ખીજ ઔરત સાથે કદીખી ના પરણતા. જો પરણશે તો મહારા અને તેના બચ્ચાં વચ્ચે રાજગાદીની મારામારી થશે. આપણી વડી બેટી જેહાનઆરાને તમારા મહેલમાં વડપણ આપજો અને તે તમારી વહાલી બચ્ચીને તમારાં બીજાં બચ્ચાંઓની સંભાલ રાખવા દેજો. આપણાં સર્વે બચ્ચાં તરફ એક અઝીઝ પીતા જેવા રહેજો અને મહારી વૃદ્ધ માતાના બેટા મીસાલ થઈ રહી તેની અચ્છી પરવરીશ કરજો. અને હવે, મહારા શાહનશાહ અને મહારા પ્યારા સરતાબ, આખીરી સલામ. અને એક હરવા સાથે તેણે પોતાની આંખો બંધ કરી, અને તે આંખો ફરીથી કદીખી ખુલી નહીં.

(તમામ.)

“વાર્તા વિભાગ” નો ખાસ વધારો.

પટાલ પાણી જહેરી નાગણુ! ^{યાને}

સેંકડો સીનેમા, નાટકો, વાર્તામાં ન મળે તેવી ગજબ મેજ
તથા સંસાર જીતવાની ચાવી પુરી પાડતી—
ચાલુ વાર્તા—

લખનાર—રતનશાહ એફ. અચારીઆ.

(આમણાં સાંધણથી ચાલુ)

“જો, તે તમે રાતે અહીં આવના ઉતા તો અંજોજ મને કાંચ નહીં
કહ્યું? હું તમારે વાસ્તે ખાવા પીવાનું બધું તૈયાર રખાવતે? તમે મારા
જીવજન એમ રોજ રાતે આવો તો હું કેવી ખુશી થાવું? મને કેવું રળી-
ચામણું લાગે? જો ખોદાય એવો દાહરો ક્યારે આવે કે આપરે રોજ રાતે
સાથેજ રહીએ? ચાલો, હવે આવ્યા તે પાછો જતા જતા ના તે અહીંજ
સુએ,” તેણીએ જહાંગીરને વક્તો કંઈ જવાગ આપવાની તક આપ્યા
વગર પંખામ મેલની ઝડપે પોતાનું પાણી જતાવ્યું.

મેં મેં હો-હોટકમાં દ-દાડ ધણુજોજ પીધો ને વરી અધુરામાં
પુરો તારા વરે પાણો, તે મારો જીવ ફેરે છે!” જહાંગીરે લહડતી જીભે
સાકરને કહ્યું.

“લે ચાલો તાંક પેન્ના ઝોરડામાં આવો”—અને સાકર હાથ પકડી
ખેંચી ગઈ. વાવરો ત્યાંથી વતી વળી પાછો આગલે ઝોરડે આવ્યો.
અને એક બીજું વાષન ગલાસ ભરી, સાકરને કાંઈ કાનમાં કહીને જહાં-
ઝીરને પાવા કહ્યું.

સાકરે પ્યારથી પસવારીને તે ગલાસ જહાંગીરને પાઈ દીધું એટલે
જહાંગીર સુદ્ધ ખુદ્ધ વગર “હ-હો” કરી ગયો!

સુવાડતી વખતે સાકરે જહાંગીરનો કોટ કહાડી લઈ હમેશ મુજબ

૩૮] આ સંપૂર્ણ વાર્તાની મોટી ચોખ્ખા તૈયાર છે, ચીત્રો સાથે ક. ર.

ખુદીએ ઝોરવ્યો હતો, તે કોટ નબદીક વાધરો આવ્યો અને જહાંગીરનાં ખીસાંની ઝડતી લીધી, જે કાંઈ થોડું ધણું રોકડ હતું તે કહાડી લઈ હોટલરૂમની ચાવીનો ઝુમખોખી તેમાંથી કહાડી લીધો અને તે ચાવી લઈ એક ટેક્ષીમાં જહાંગીરવાળાં હોટલે દોડી પોંહચ્યો.

મોટી રાતનો વખત હોવાથી તે હોટલમાં ધણાખરા વેટરો સુઈ ગયા હતા. અને કોઈ એકાદો જાગતો હોય તેનું ધ્યાન ખેંચ્યા વગર વાધરો જહાંગીરના રૂમ પર પોંહચ્યો કે જે તેને અગાઉ આવજા કરતાં ખરોખર ધ્યાનમાં રાખ્યો હતો. રૂમ ખોલી, ઝુમખામાંથી ખીજી ચાવી લગાડી કબાટખી ખોલી, અને સઘળું રોકડ નાણું તથા કલકત્તાની બેંકે આપેલા બોંડસ પોતાનાં ખીસામાં સેરવી દઈ જેવી રીતે આવ્યો તેવી રીતે બેમાલમ પાછો ફર્યો.

પેલી તરફ ગોઠવણ મુજબ સલીમ પોતાના અને વાધરાના જુના દોસ્તો, જની, અને ચાંદને લઈને કેશમાં પડેલા જહાંગીર નજીક તૈયાર હિલા હતા. અને જે બોંડા થોડી મહેનતે વટાવી શકાય તેવા હતા તે વાધરાએ લઈ બાકી જહાંગીરનાં ખીસામાં પાછા ઠેસવી દીધા અને તેને કોટ પહેરાવી હાથતી હાલતમાંજ દાદર પરથી ઘસડી લઈ જઈ ટેક્ષીમાં બેસાડી થાણા નબદીક તે સઘળાઓ ટેક્ષી હંકરાવી ગયા.

જે વખતે જહાંગીરને વાધરાએ પ્રથમમાં દારૂ આપ્યો અને મોંઢ સમારવાનું તેની નબદીક ધરી ખીજા ઝોરડામાં “સાકરને બોલાવી લાઈ છું.” કરીને ગયો હતો, તેજ થોડીક મીનીટોમાં સાકર સલીમ તથા વાધરાએ જહાંગીરનો “છેવટનો રસ્તો” કરી નાંખવાનો તાગડો રચ્યો હતો.

સલીમ, જની અને ચાંદને ચોક્કસ સરતે આ કામમાં મદદ કરવાને બોલાવી લાવ્યો. વાંચનારે પહેલાં ખીજાં પ્રકરણમાં વાંચેલું યાદ હશે કે સલીમ જની અને ચાંદ તથા ચોથો વાધરો એ ચારે ચંડાળ ચોકડી સોનેરી કુંપનીના ભાગીદાર હતા. અને હાથીદાંત તથા હાથનું મુકેલું પગે હોધ્યાં કરવામાં પર્વાણુ હતા. ધણે લાંબે વખતે સલીમ તથા વાધરાને તે આગલા જીમરજન દોસ્તનું કામ પડ્યું. અને આજે જહાંગીરનો ઘડો લાડવો કરવા તેઓ બોંહે ચઢાવી મેદાન પડ્યા.

ઉપર મુજબ જહાંગીર માટે તાગડો ઘડાતી વખતે સલીમ તરફના

ચાહનો આમલો જુરસા હિબરી આવેલો હોવાથી, સાકરે જહાંગીર વીરજ ખડુ હિલટથી ભાગ લીધો.

તેણીને મનથી તો જહાંગીર અને બીજા સેંકડો જવાનો એકાદ મોટરના પંકચર થયેલાં ટયુબની કોમતનાં હતા. અને તેથીજ તેણીએ જ્યારે વાધરાના હાથમાંથી જહાંગીરને પાવા પેલું વાધનગદાસ લીધું ત્યારે કંઈક કેરી વસ્તુ નાંખી દઈ કામ પાર પાડવામાં તેણીએ દીલોજનથી મદદ કરી હતી.

ઓ, સ્ત્રીના નાજુક અને પવીત્ર નામને કલંક લગાડનારી હવસી ડાકણ, તારો દોઝખમાં દાર થાને ! કે જેણે જહાંગીર જેવા એક પીલટન, પીસ્તાલીસ વર્ષો સુધી ચુસ્ત નિતીવાન જીંદગી ગુજારનારાં, એક સાચા વફાદાર મરદનું મગજ ફેરવી નાંખી આજની હાલતપર રેણે આણ્યો હતો. આવી ગળે લગાડી ગરદન મારનાર નીચ સ્ત્રીનો થોડોક વખત કદાચ તેના પાપી કામથી બચ થતો હશે, ધડીબરનું તકલીદી સુખ પણ પામતી હશે—પણ છેવટે મરતી વખતે રીખીને,—કર ને જો અહીંનું અહીંજ જોયા વીના તેણીનો હાગ થવાનો નથી એ નિશ્ચયજ છે, કારણ કે અનુપમ બલાધના બદલામાં આવી અધમ પુરાધનો અંજનમ એ સીવાય બીજો શું હોય ?

પણ જહાંગીરને પેલા ચંડાલો રેક્ષોમાં નાંખીને ક્યાં લઈ ગયા હતા ?

શું તેઓ કાવશે ? જહાંગીરને જાનથી મારી નાંખશે ? આગળ ચાલો આપણે તે જોઈએ.

પ્રકરણ—૩૭ મું.

તે જહાંગીર અને મવાલીઓ વાલી મોટર “પુલ સ્પીડ” રસ્તો કાપતી હતી. જહાંગીરને શુદ્ધ છુદ્ધ વગર વયોવયમાં બેસાડ્યો હતો અને બે બાજુ જાની અને ચાંદ હતા. સલીમ અને વાધરો તો ભાંકુપ નજીકજ હિતરી પડ્યા હતા. કારણ વાધરો કાયદાની પેંછેટા ગણતો હતો અને સલીમ સાકરના શીરાને મલવા અધીરો પડ્યો હતો ! તેઓ જાણતા હતા કે આવી

રીતે સસેકા દીન પાછી કરી જવામાંજ શોભા હતી, નહીં તો તથ્ય લાકડે ચઢાવાનો ખર્ચો સોદો હતો !

તે બંને ચંડાલો ઉતરવા પછી મોટર ઘણા માઇલો ગઈ નહીં—થાણાની અગાઉ “મુલુન્ડ” નામનું એક સ્ટેશન આવે છે તેનાથી થોડાક સો કદમ દુર તેઓએ કાર થોભાવી અને બેઠે જથ્થા જેમ તેમ ઘસડી ઉંચકીને જહાંગીરને રેલવે સડક ઉપર ચટોપાટ સુવાડી દીધો. તેઓ ધારતા હતા કે થોડાક વખતમાં એકાદ ત્રેન આવશે અને જહાંગીરના કડકા ખુકલા થઈ જશે ! પણ માથુસ ધારે છે શું ને ખોદા કરે છે શું ?

જનીની મતી ફરી, તેનાં દીલમાં હતું કે જહાંગીરનાં ખીસામાંથી કંઈ મેળવવું. આથી તેને ખરતી માપવા યુક્તી કરી ચાંદને સમજાવ્યો કે આપણે બંને સાથે જથ્થું તો પકડાઈ આવશું, પણ એકલા જુદી જુદી બાબતથી જથ્થા તો પકડાઈ આવ્યે તોખી કાઢના માનવામાં આવશે નહીં, કારણ કે એકલો એક માણસ કંઈ જહાંગીરને આ જંગલમાં લાવી શકે નહીં, તેથી તું ટેક્ષીમાંજ પાછો ઉપડી જા; અને હું રેલ માર્ગે થાણે થઈને પાછો ફરશ.

ચાંદે જનીની મતલબ પામી જવા વગર તેની સારીજ સલાહ સમજી “હા દોસ્ત એ હકીકત બરોબર છે” એમ કહી પેલીજ ટેક્ષીમાં ઉપડી ગયો.

હવે જનીએ રેલવે પાટા પર લોઠ પોઠ સુતેલા જહાંગીરનાં ખીસાં તપાસી તેની જડતી લીધી. તેને પ્રથમ તો એકાદ ખીસું ખાલી પણ કીધું, પણ પછી તેને વીચાર આવ્યો કે મારાં કપડાં જહાંગીરને પહેરાવું ને જહાંગીરનાં હું પેહલું કે જેથી જ્યારે તે રેલવે તળે કચડાઈ જાય ત્યારે તેને કાંઈ ઓલખી શકે નહીં ને જ્યારે ઓળખી શકે નહીં ત્યારે તેનાં ખુનની જાણ ચર્ચા પણ થાય નહીં, એ મતલબે તેને જહાંગીરના ખીસામાંથી જે કાંઈ કહાડેલું તે પાછું મુકી દીધું અને જહાંગીરનો, ટ્રાટ પાટલુન, હેટ કહાડી લઈ પોતાનાં કંગાળ કપડાં જહાંગીરને પહેડાવ્યાં.

આ કપડાં બદલવાની ફેર બદલીનું કામ પુરેપુરું ખલાસ થાય તે અગાઉથીજ જહાંગીરની કેફ ઉતરી ચુકી હતી, અને પોતે પુર સુધીમાં આવી ચુકો હતો, પણ તે જાણી જોઈ શું બને છે તે જોયા કરવા બાજુ હજી કેફમાં હોય તેમજ ચીજો મીંજો થઈ પડી રહ્યો. અને જેવો પેલો જહાંગીરને પાટા પર પાછો સુવાડીને ઉઠ્યો તેવોજ એક ઝટાક મારી

જહાંગીર ખડો થઈ ગયો. અને જનનીનાં હાથમાં જહાંગીર પોતાનો ઘડીયાળ છેડો જોયો, જહાંગીરે ઝતુનમાં આવી તે ઝુટાવાની કાશીય કાધી; પણ આણી તરફ જનની પુરેપુરો મવાથી હતો અને મારાંમારીનાં દાવ પેચ જાણતો હતો.

પેલી તરફ જહાંગીરને પોતાની વરસોની ફીઝીક્લયર પ્રેક્ટીસે ચારી આપી ! તે લટખટયા જનની સાથે મીનીટો બાઠોઆઠ લડ્યો. સામેથી એક ત્રેન ધમધમ કરતી આવવાનો સાહસ સંભળાયો, તેઓ બન્ને સડકની ઉપરજ કુસ્તીયાળ ચલાવી રહ્યા હતા.

એકજ પળ ! ત્રેન લગોલગ ધસી આવી અને તેનું એનજીન ધણું તો ૫-૧૦ કદમજ દુર દોડતું આવતું હતું, તેજ કટોકટ પળે જહાંગીરે જનનીને તે રેલવેના પાટાપર પટક્યો અને તરત જોવો એક બે ઇંચ ખર્યો તેટલાંજ જનનીનાં આખાં શરીર ઉપરથી તે ત્રેન ચાલી ગઈ, અને જહાંગીરને બદલે જનનીનાં ટુકડે ટુકડા થઈ ગયા !!

જહાંગીર તો આ નહીં ધારેલા બનાવથી ગોચા હરણુકાર થઈ ડોળા દુરકતો થંભજ થઈ ગયો. આ શું બનાવ બની ગયો તે તેનાં મગજમાં બરોબર ઉત્તર-યુજ નહીં, તે આ અગાઉ કરી હાલતમાં હોવાથી તે અહીં કેમ આવવા પામ્યો અને શું થયું તે મગજમાં ઉતારતાં ગોચા મગજથી બે મગજ બની ગયો. અને આવા વીચારોના વમળમાં ગોચા દીવાના માણસ મીસાલ આગળ અને આગળ ત્યાંથી ચાલવાજ લાગ્યો.

આ રીતે તે ત્રણ ચારેક દીવસ બીયાબાન એકાંત જગ્યાઓમાં ભટકી ભુખો તરસો એક ઠેકાણે બેઠો અને હવે ધીરજથી પોતાની હાલતનો વીચાર કરવા લાગ્યો.

જહાંગીરે જ્યારે પેલા પેટા બાહુતને મોહડેથી હાકીકત સાંભળી ત્યારથીજ લગભગ તે પોતાનું મોહત ચેતી ગયો હતો. અને સાકરનો પ્યાર કેટલો પોકળ-મીથ્યા-અને મતલબી હતો તે પામી ગયો; તે પછી દાઝમાં કેહ આપી ત્યાં સુધીનાં બનાવો તેને યાદ કરયા, અને જ્યારે તેને જાણ્યું કે ઝેરીલી સાકરેજ આ બધો તેનાં મોહતનો સામાન જોઈવ્યો હતો ત્યારે આખી દુન્યાં તેના મનથી કાતીલ ઝેર જેવી લાગી.

‘ઓ ! મેં જેના ખાતર મારી બેરી બચ્યાં, મારો દેશ, વેશ આખર ઇજ્જત સંધળું ખોહયું,—જેને મેં મારા જનથી વધુ ચાહી,—દુન્યામાં કોઈ

૪૨] આ સુપુષ્પ વાતાની મોટી ચોપડો તૈયાર છે, ચીત્રો સાથે રૂ. ૨

મરદે કોઈ ઓરતને લાડ લડાવ્યા નહીં હોય એવી રીતે મેં બલાધઓ કીધી તે અને તેજ ઓરત તરફથી મને આવ બદલો? મારોજ જીવ લેવાનો આવ તાગડો?"

"બસ દુન્યા, દુન્યા, મેં તારો નકશો નીગાર જોઈ લીધો. જગતનાં હંમેશાં રંગ જોઈ લીધાં. ગરબની ચાહ, ખનાવતી પ્યાર જોઈ લીધા, જેને મળે લગાડી તેનેજ મારું ગળું કાપવાનો દાવ લીધો હવે મારે જીવવું શું બપનું?" તે અત્રે બોરબોર જેવડાં આસુ પાડી એક બાળક મીસાલ ફાકેફાક રડ્યો.

"અરે ક્યાંની ક્યાં મેં જીવ કીધી કે પેલા મવાલી સાથે હોજતોજી કીધી, અફસોસ! કાંઈની કાંઈ મારી કેઈ છેક છેલ્લી ધડીએ ઉડી ગઈ. બીજી થોડી મીનીટ મારી કેઈ ચાલુ રહી હોતે, તો અત્યારે પેલી જહાંન પહાંચી હું સુખી થઈ ગયો હોતે; હવે હું જગતને શું મોહણું દેખાઈ? મારી બેરી, બચ્ચાં, મારી બેંકને મળવા ક્યે કાળે મોહડે જીવું?"

"હા-બસ હવે છેલ્લો એજ રસ્તો છે કે આપઘાત કરીને મારો છેડો લાવું. પણ આપઘાતખી કેમ કરે? ક્યાં જીવું ને શું કરે? હાં, સાંખે દરયો દેખાય છે, ચાલ ત્યાંજ જીવું ને એક દુખકીથી મારો દમ આખર કરે."

તે કમ તાલેનો બદખખત જહાંગીર દુરથી દરયો દેખતાં એક ઘેલા માણસની માફક ત્યાં ધર્યો, બલકે દોડ્યોજ ગયો.

શું જહાંગીર આપઘાત કરશે? અને નહીં તો ત્રેન તળે ચુરો થઈ ગયલા જાતીનાં ખુન માટે તે તકસીરવાર દરશે? અરેરે, એક તરફ જહાંગીરની આ હાલત, તેના બેરી બચ્ચાં રખડી જવાની બણીપર અને બીજી તરફ જેહરી નાગણુ પોતાના નાકના કુંદારાથી ઝેરી કુંકો મારી કેટલાકોનાં એમ ખુન કરશે? અને આવી બદમાસ બદખખતને ખુદરત મદદ કરશે? તેણી નીરાંતે મજાહ કરી શકશે?

ઓ ઝુડી દુન્યા હાલ, તેરા ક્યા કયસી તેરી ચાલ;
કોઈ રોતા, કોઈ હસ્તા, કોઈ ખોહતા કોઈ હય માલ.
કોઈ અફસર, કોઈ નોકર, કોઈ બેપર હય બાળ;
હમાંની કો હયરાની ઓર જીંદગાની કો હાલ.

પ્રકરણ—૩૮ સું.

[હાયરે દુન્યા ! જીવતો છતાં મુવેલો ને મુવેલો છતાં જીવતો ! તે કેમ બને ? હીકરા નજીક આપની લીખ ! જીવતાં જીવત મરણની કીયા અને સખાવત ! પોતાનું જ કુટુંબ પોતાનું જ મકાન—તે છતાં ચોરી છુપીથી ભરાઈને પોતાનાં બચ્ચાંઓને પણ જોવાનો કરાર નહીં ! બચ્ચાંઓને જોવાના લોભ માટે ચોક્કસને હાથ જલાઈ ગયલો પીતા !]

જુરા નામ હરગીજ તારા ન હોતા

જુરા બક્તકા સીતારા ન હોતા !

હા ! ખાનખહાદુર જહાંગીરશાહ તું ક્યાં બદમખત યોગડયે કલકતેથી રબપર ખાહેર જવા નીકળ્યો ? તારા ક્યાં ભોગ લાગા હતા કે એક અને કુટુંબને છોડી વધુ સુખ અને રેસ્ટની આશ હેયે ધરી ? ઉફ ! ક્યા પથ્થરને પાયે પનોતી બેઠી હતી કે સાકર જેની જેઠરી નાગણી પિછાણુ ત્રેનમાં પડી.

અરેરે, ક્યાં એક વખતનો જહાંગીરનો રોખ ? ક્યાં તે વખતનો એકનો મોખ દર આગેવાન શેઠીયો ? ક્યાં તે વખતનો બચ્ચાંઓનાં સુખમાં નીરગમન થયલો પીતા અને ક્યાં તેની આબની હાલત ?

અફસોસ એક નીચ ખવાશની પણ પાતાલ પાણી ચઢાવતી નારને ખાતર, તેના પાખંડી પ્યારનાં પુંજણને લીધે, આજે એક વખતનો એ ખાન ખાન જહાંગીરશાહ પાયમાલ બની ખાક ચુમતો બની ગયો ! સાકરની હડહડતી, હડખી, હવસી બેવફાઈના કાતીલ ધાથી કામલ થઈ ગયો. પોતાની હોરમત-છબત ધુળમાં મળેલી તેને જોઈ.

સાકર સલીમ અને વાધરાની કારસાજીથી તે ત્રેનની તળે કચડાઈ મરીજ જતે, પણ મરતો કાંઈ અજમ સંજોગે જીવવા પામ્યો. તે જીવ્યો, તેથી પોતે પોતાને શ્રાપ દેવા લાગ્યો, તેને બીજાઓનું કાવતું ધુળમાં મેળવી જીવ બચાવ્યો, પણ હવે પોતે પોતાને હાથેજ પોતાનો જીવ લેવા તૈયાર થયો અને આપણે ગયાં પ્રકરણમાં વાંચ્યું તેમ તે આપઘાત કરવાના ધરા-દાથી એક એકાંત દરીયે કીનારે ધસ્યો ગયો.

આ પળે જહાંગીરને પોતાનું કુટુંબ, કે ધર કશું યાદ નહતું, દુન્યા-દારી તેના મનથી ફના થઈ ગઈ હતી, કારણ કે સાકરે જે ભયંકર દગો

૪૪] આ સંપૂર્ણ વાર્તાની માટી ચોપડી તૈયાર છે, ચીત્ર સાથે રૂ. ૨

હાથો તેની બેવડાઇનું કાલીલ ઝર તેને આખે શરીરે ફરી વળ્યું હતું, તે મહા તીવ્રસ્કાર સહિત બમડવા લાગ્યો કે “અરે મને કેવું ઉધું સુઝ્યું? જે ઝોરત પોતાના પરણેલાં માટીની નહીં થઇ, તે મારી શું થવાની હતી?”

પણ હવે તે સધળો પરતાવો ઘણો મોડો હતો. જે થવાનું હતું તે થઇ ગયું હતું અને હવે જહાંગીર મરવાને તત્પર થયો. તેને થોડીક ઘટતી બાંધણી કરી લીધી. અને નાચારીએ આપઘાત જેવો હીચકારો રસ્તો તેના જેવા એક મહાનાશી પુરૂષને લેવો પડતો હતો તેની માદથી તે ડચકાં ખાતો. કીનારેથી આગલ વળ્યો. મરવાનાજ ચોકસ ધરાદાથી તે ખાખા પીધા વગર, મોંઢ હાથ ધોયા વગર, શેવીંગ કરાવ્યા વગર, પેલા મવાલીના કપડાંમાં કેવળ બદલાઇ ગયો હતો.

ઓ તે જીવ સતોસત પણ! જેવો તે દાંત પીસી મકમ ઠેરાવ કરી ફરીયામાં ઝીપલાવવા જતો હતો કે તેના પગ પાસે કીનારે ઘસડાઇ આવેલો એક ન્યુસપેપરનો કટકો પડેલો તેને જોયો તે માંહેલાં એક મોટાં હેડીંગથી તે ચોકચો! તરત તેને તે દાટો ટુટો છાપાનો ટુકડો ઉંચકી લીધો અને વાંચવા મંડી ગયો:—

કલકત્તાના બાણીતા બેંક ઓધેદાર આ. બા. જહાંગીરશાહનું મુંબઇમાં મરણ... મોટી રકમના બોંડની ચોરી બચાવવા જતાં જન બોહધો. થાણાની રેલવે સડક નજીક ત્રેનની તળે છુંદાઇ ગયા.

“કલકત્તાના આગેવાન જરથોસ્તી, અને બેંક ઓધેદાર આ. બા. જહાંગીરશાહ રસતમજી બાદશાહ, કે જેઓ કલકત્તાની અંજુમનમાં એક આગેવાન તરતી હતા, અને ત્યાંના જરથોસ્તીઓમાં બહુ બાણીતા હતા તેઓની લાશ ગઈ રાત્રે થાણા નજીક મૂલુંડ સ્ટેશનથી થોડેક દુર રેલવે તળે અકસ્માત રીતે કચડાઇને ટુકડે ટુકડા છુટી પડેલી હાલતમાં મળી આવી હતી.

એવું જણાય છે કે કોઇ કરપીણ મવાલીઓએ મરહુમ જહાંગીર-શાહને લુટવાની કોશીશ કરી હતી, તેઓ પાસે મોટી રકમની રોકડ અને બેંકના બોંડસ હોવા જોઇએ એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે; કારણ કે કેટલાંક બોંડસો તેમની લાસના થઇ ગયલા ટુકડાઓમાંથી અને દગલાના ખીસામાંથી લોહીમાં ખરડાયલી હાલતે મલી આવ્યા હતા. મરનારનું મોહકું તદ્દન છુંદાઈ ગયું હતું અને લાંબે લાંબે ખટકથી લાશના ટુકડાઓ મલી આવ્યા હતા; જેથી લાસને ઝોળખવી બીલકુલ અશક્ય થઇ પડી હતી.

પણ બેંક બોંડસ તેમજ કેટલાંક કાગળોમાંથી ઉપરથી મરનારની ઓળખ અને નામદામ મળી આવ્યા હતાં. એવી અટકળ કરવામાં આવે છે કે, આ એકાંત જમાં જોઈ લુટારાંઓ તેમના ઉપર દુડી પડ્યા હોય અને પોતાનો ખયાલ કરવા મરનારે છેલ્લી ધડી સુધી લડત ચલાવી હોય, તેટલાં ત્રેન આવી લાગતાં મવાલીઓએ આચક્રા મારી તેમણે નાંખી દીધા હોય. મરહુમ ખા. ખા. જહાંગીરશાહ એક ઇજ્જતદાર ઠરેલ બુદ્ધિનાં તે બાહોશ આસામી હતા. અને પોતા પાસના અવેજનો જોખમ સંભાળવા ઇજ્જતને ખાતરજ બાદીમતથી જીવ સતોસત લડીને પોતાનો કીંમતી જીવ બોલ્યો. પોલીસ લુટારાઓની શોધખોળમાં છે."

તે ન્યુસપેપરના ખરડાયલા ટુકડામાં જોગજોગે જહાંગીરનો હવાલો ફાટ્યા વગરનો આખોજ રહેવા પામ્યા હોય તેથી જહાંગીરે પોતાના મરણની ખબર પોતેજ ફાટ ફાટ ચતાં જીગરે વાંચી !

વાંચ્યા પછી તે લાંબો વખત સુધી હિંડા વીચારમાં પડ્યો.

"હા ! દુન્યાં તો મને મુવેલો માની ચુકી છે. મારું કુટુંબ, મારી બેંક, મારાં પીછાણનાં સુધનાંઓ, મને મુવેલો નક્કીજ સમજવાના. મારી મરણ-ક્રીયા અને દહાડો વાર પણ થઈ ચુકું હશે. ત્યારે જે ઇજ્જતની શરમીંદગીને ખાતર હું આપધાત જેવું મહા પાપી કામ કરવા તૈયાર થયો તે હવે શા વારતે કરું ? મારું નામ, કામ, કીર્તી બધું નાબુદ થયું. આપ મુવે શીર દુખ ગઈ દુન્યા, તો કાંઈ નહીં હવે હું નવેજ જનમે નવેજ અવતારે અને નવેજ નામે જીવું ?"

ખસ ! પેલા છાપાના ટુકડાથી જહાંગીરે આપધાતનો ઠેરાવ બદલી નાંખ્યો. અને એક જુદાજ આસામી તરીકે ખુદા જીવાડે ત્યાંસુધી જીવવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો.

આ જીવવાનો વીચાર ચતાં તો થઈ ગયો. પણ હવે પૈસા ટકા વગર તેણે જીવું કેમ ? કોઈ મોટું ઠેકાણું જઈ નોકરી માંગતાં તો તેના જીગરના ટુકડા થઈ જતા. આવે મવાલી હાથે પેટ કેમ ભરવું ?

તેણે દીવસો, મહીનાઓ અને વરસો અથાગ હાંડેશમાં ગુજર્યા. પોતાથી નહીં જની શકે તેવી હલકામાં હલકી મજૂરી-કાંધી, ગદાઈ વહીતરાં કાંધાં, ગામે ગામ જ્યાં એકાંત લાગું ત્યાં ભટક્યો, છેવટે બીખ બી માંગી, પણ તેના પેટ જોગું કે કપડાં લતા જોગું કમાવું તેને માટે અશકય થઈ પડ્યું.

હા ! મુશ્કેલી કેવી શ્રાપ સમાન છે તેનો જીવતો જાગતો અનુભવ હવેજ તેને મળ્યો, તેનો શેડીયા તરીકેનો મોહાડાંતો કલ્લોજ ફેરવાઈ ગયો; તે કમરેથી વાકો વળી ગયો. બચંકર હાડમારીથી તે હતો તેનો અરધોખી નહીં રહ્યો, તે જો કે જીવતો હતો પણ દુન્યાની નજરે તો મુવેલો અને જીલ્લાખી ગયો, તેના કુટુંબીઓ કદાપી જીવ્યા ન હશે તો પણ તેની મરણ ક્રિયા, ચારમ, માસીસો, છમસી, વરસી સર્વ મુદતો વહી ગઈ.

એક દીને તેને રસ્તે પડેલો એક આરસીનો ટુકડો ઉંચકીને પોતાનું મોહ જોયું. “યા ખુદા હું કેટલો બદલાઈ ગયો છું ? મને જોઈ ગમે તેવું અતલગનું ખી કાણ કહી શકે કે એકવારનો જાહોજલાલી ભોગવનાર ખાન-બહાદુર જહાંગીરશાહ હુંજ છેઉ ? જ્યારે એમજ છે ત્યારે લાંબો વખત ચર્મ ગયો હું મારા બચ્ચાઓને દુરથી ખી જોવું તો કેમ ? શું તેઓ મને ઓળખી શકે ? કદી નહીં.”

x

x

x

આ તેના વીચાર પછી લાંબો વખત વહી ગયો નહીં, અનેક ચોજ-નાઓ ચોજ તે કલકતે જઈ પુગ્યો. હા ! તે કલકતાની ધર્તીપર પગ મુકતાં તેના દીલમાંથી એક ધુળરી બલકે એક બચંકર કંપારી પસાર ચર્મ ગઈ. પણ દુઃખે દુઃખે તેની છાતી ધાડી ચઈ હતી અને તે ભીખારી માફક ભટકતો આગળ વધ્યો.

પ્રકરણ—૩૯ મું.

થોડાં વરસની મુદતમાં કલકતામાં બધું નવું અને ફેરફાર ચઈ ગયલું જહાંગીરને લાગ્યું, તે રસ્તે ભટકતો ભટકતો તેનાં રહેવાને જંગલે પહોંચ્યો.

તે ઉધાડે પગે ચીથરે હાલ ફકીર જેવો લાગતો, જહાંગીરને પોતાને તો શું પણ એક બાર્ગી તે પારસી હોવાનો પણ કામને શક નહીં ઉપજે એવો તેનો અવતાર બે અવતાર ચર્મ ગયો હતો.

તે કલાકો સુધી પોતાના જુના જંગલની સાંમે ભોંય પર ફસડો વાળીને બેઠો, એવી મતલબથી કે કોઈ તેનો દીકરો કે ઘેરનું માણસ બાહર નીકળતાં દેખાય.

પથુ-નહી, કલાકો પછી, આખરે તેણે આસપાસ બહુજ સફાઈથી બીખ માંગવાને મસે તપાસ કરીધી તો તેને જણાયું કે ખા. ખા. જહાંગીરશાહનું કુટુંબ તેમના ગુજરવા પછી અહીંથી ખાલી કરી ગયું હતું.

જહાંગીર નીરાશ થયો. તે લાલચોળ ડોળે છુપો, તરસો, બટકતો, એક મોટી નાટકશાળા આગળ ઉભો અને નાટક સીનેમાને લગતાં તરેહવાર વાલ પેપરો ને બોર્ડો તરફ ધીરે ધીરે નજર કરવા લાગ્યો, એકાએક તેની આંખો એક બોર્ડ ઉપર પાડેલી છબી ઉપર ખેંચાઈ, અને એક વીજળીને આંચકો લાગ્યો હોય તેમ તે ચોંક્યો !

તે તસ્વીર કોઈનીજ નહીં પણ તેના વડા બેટા સોહરાબની હતી. તેના હાથમાં એક મ્યુઝીક ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ હતું. અને આજે રાત્રે પ્રોફેસર સોહરાબનો ગાયનનો બલસો હતો.

ટીકીટો પર ત્યાં પડતા દરેકા ઉપરથી જહાંગીરને સમજવું સહેલ હતું કે અત્યાર અગાઉ તેના બેટાએ મ્યુઝીકમાં સારી નામના મેળવી હશે. આ ઉપરથી કાંઈપણ વધું વીચાર કરવા વગર એક પીટની ટીકીટ ચોતે પથુ લીધી, અને તે રાત્રે પોતાના બેટાને સ્ટેજ પર બેવાની ખુશાલીમાં તે દરખાસેર ત્યાંથી ગયો.

રાત પડી. થીયેટર ધારવા મુજબ એકદમ ચીકાર હતું. જહાંગીરે ઉતાવળે બર્ષ પોતાના પીટ કલાસમાં પહેલીજ હારની બેઠક મેળવી હતી.

કટોકટ તાકમે તાલીઓના ગડગડાટ વચ્ચે ટ્રોપ ઉંચકાયો અને બેટા સોહરાબ હાથમાં વાયોલીન સાથે શરૂઆતનો ટયુન વજાડતો ઉભેલો જણાયો.

અહા હા ! સોહરાબને ફ્રેંચ બીઅર અને જીણી જીણી મુઠ સાથે ઉંચો મોટો માટીડો થયેલો જોઈ જહાંગીર દીલ સાથે ખુશ થઈ ગયો. અકેક પછીના ગાયનોના સુંદર સરોદોથી અને વાયોલીન ઉપરનો તેનો અચુક કાણુ જોઈ લોકો ખુશ ખુશ થતાં, હવે એક જહાંગીરનું ફેવરીટ ગાયન શરૂ થયું કે જે ગાયન જે વેળાએ જહાંગીર પોતાનાં બચ્ચાંઓ સાથે ઘરે ગાતો હતો, તેજ ગાયન સોહરાબે એવું તો આખાદ રીતે આ ઘડીએ સ્ટેજ પર ગાયું, કે જહાંગીરની આંખોમાંથી તરતજ આંસુઓ ગળડી પડ્યાં, અને તેની બદનશીબી માટે ફોકે ફોક રડ્યો.

તે આગલો વખત તેને હૈયે ચઢી આવ્યો. અને તે દરદનાક ગાયનની અકેક લીટી એક બાબા મીસાલ તેની છાતીમાં બોકાવા લાગી !

૪૮] આ સંપૂર્ણ વાર્તાની મોટી ચોપડી તૈયાર છે, ચીનો સાથે ફ. ર.

આખરે જલસો ફતેહમંદી સાથે ખલાશ થયો. થીયેટરમાંથી લોકો ધડાધડ બાહર પડવા માંડ્યા. પણ જહાંગીર તો ત્યાંજ મમગીન બેસીજ રહ્યો. જ્યારે હાઉસ લગભગ સંપૂર્ણ ખાલી થઈ ગયું ત્યારે કાંઈ વીચાર આવતાં તે ઝડપી પગલે બાહર આવ્યો.

તે ત્યાં એક ઉભેલી મોટરના ઓઠામાં ઉભો.

જેવો દીકરો સોહરાજ બાહર આવ્યો અને તે મોટરમાં ગોઠવાયો તેવોજ તે એકી તમરે દયામણે મોંહડે જોતો તે મોટરનું બારણું પકડી ઉભો.

સોહરાજે જહાંગીરનાં મોંહ સામે જોયું અને તેને ફરી સમજાવે દયાળુ દીલે એક પાવલી તે દીકરાએ તે કમળજીત ખાપના હાથમાં મુકી, અને મોટર ઉપડી ગઈ.

મોટર જવા પછી ડોરડીપર આગળ જઈ કાલાવાલા કરીને તેને પુછ્યું કે “પ્રેમર સાહેબ કાંઈ રહેછે? મુજ મરીખને મદદ કરવા મને ઘરે બોલાવ્યોછે, પણ ઠેકાણું પુછતાં હું ભૂલી ગયો.”

તે ડોરડીપર ઠેકાણું કહેવા પ્રમાણે જહાંગીર બીજો દીને હીંડતો હીંડતો સોધખોળ કરવા ગયો.

અંતે પત્તો મળ્યો.

તે એક બગીચા સાથનો સુદર બેઠો બંગલો હતો. તે સપ્ટેમ્બર મહીનો ચાલતો હતો. અને પતેલી પછી ફરવરદીયાન જવાનો વરસનો મુખ્ય દીવસ હતો, બીજો દીને બેટા સોહરાજની સાલગ્રેહ પડતી હતી. અને તેનીજ સંધળી ધમાલ આજે તે બંગલામાં ચાલી રહી હતી.

જહાંગીર બગીચાનાં કંપાઉડમાં દાખલ થયો અને એક ઝાડના ઓઠાં હેથલની બારી નજીક, એક લાકડાંનો પેટારો હતો તે બેંચી તેનાં ઉપર ઉભો રહી, બારીના વીનીશનમાંથી પોતાના વહાલાંઓ વચ્ચે શું બનાવ અને છે તે જોવા લાગ્યો.

તે બારીની અંદરથી અંદરનો સંધળો દેખાવ નજરે પડતો હતો.

છએ છ છોકરાંઓ અને ધણીયાણી દીનખાઈ ફરવરદીયાંન જવા તૈયાર થતાં હતાં, તેઓની આપસ આપસની વાતચીત ઉપરથી જહાંગીરે જોઈ લીધું કે જહાંગીરને નામની તેઓએ સખાવત કરીને કુંગરવાડી ખાતે કીયા કામ માટે ખાસ એલાહેદી ઓરડી બંધાવી હતી; અને ત્યાં જહાં-

ગીરની ચાહગીરી માટે સખી મુકાવી હતી, જે સખી ઉપર ટાંગવા માટે કુલોનો હાર વગેરે તેઓ લેતાં હતાં.

ધણીયાણી દીનખાદની છોકરાંઓ સાથની વાતચીતમાં જણાવ્યું કે તે પવીત્ર ઓરડી બાંધવાના ખરચ માટે અરધી સખાવત જેક તરફથી થઈ હતી. જાણે જહાંગીરશાહ આજેજ ગુજરયા હોય તેવાં આ વખતે તેઓ ગભીર દીસ્તા હતાં, તેઓ સધળાં મોટરમાં ફરવરદીયાંન જવા નીકળી પડ્યાં અને જહાંગીર એકવાર ફરીથી તે કંપાઉડમાંથી લાગ જોઈ છુપાઈને બાહર આવ્યો.

ખીજ સાંજે ઝઝકણું થવા પછી તે ઉપત્તી જગોએ પાછો બરાચો. ને પેલાજ બગીચાનાં પેટારાપર ઉંચે ઉભો થઈ બારીની વીનીશનમાંથી પોતાના કુટુંબનો મહેમાર નીહાલવા લાગ્યો.

આજે સોહરાબની સાલગ્રેહની ખુશાલીમાં તેઓ સધળાં ખુશ ખુશાલ હતાં, તેઓએ જહાંગીરની અસલ કેળવણી માફકજ પહેલે બંદગી કાધી અને પછી સધળાં જમવા બેઠાં.

જહાંગીરે જોયું કે છ છોકરાંમાંથી બે બેટી અને બે બેટા ઉમરનાં થઈ ચુકાં હતાં અને આજની સાલગ્રેહને લીધે, ગણ કાલ જેવાં ગમગીન નહીં હતાં, આવી રીતે હજી કેટલોક વખત સુધી જહાંગીરે સધળાં ચેન-ચાળા જોયાજ કાધા હતા, પણ તેટલાં રસ્તે જતાં એક સીપાઈની નજર કંપાઉડમાં પડી.

તે અંદર દાખલ થયો. જહાંગીરની તો પીડજ હતી. સીપાઈ સમજ્યો કે પેટારાપર ચઢીને કાઈ ચોર અંદર દાખલ થવાની કોશિષ કરે છે, તે હલવે પગલે તેની પાછળ ગયો, સીપાઈ મનમાં મલકાયો કે આજે ચોર સાચુત પકડાયો છે ને જરૂર મારું માન ને પહવી વધશે, તેથી તેને હલત પકડી જહાંગીરને મજબુત રીતે ગલચીમાંથી પકડ્યો ને નીચે તોડી પાડ્યો.

તેવોજ પેટારો ખસવાનો અને કાઠ બગીચામાં પડવાનો મોટો અવાજ થયો, સીપાઈએ તરતજ રીપટી દોડી બીજા સીપાઈની મદદ લીધી, ઘેંઘાટ વધી ગયો એટલે જમતાં જમતાં ઉડીને મા દોકરાં સધળાંઓ ત્યાં દોડી આવ્યાં, કે એ કોણ હતું ?

પ્રકરણ—૪૦ સુ.

[પીંજરામાં પુરાયલુ બુલબુલ ! હવે જહનમનું કામ નહીં !
“કયું છ, શહેનદી અલબેલી બન ગઈથી હે ?” અર્વાચીન
મોજેજે—હજારો સાટાખટ કે લખખો લગનથી આલા બેડાણ !
રૂમ રૂમ બોલાવાની માસ્તર કી ! આંખનો નેજરો કે કાતીલ
તીરનો ધુજરો ? રસ પર ચહડલો મામલો !]

“ચોરને પાટલો ધુળ” તે કહેતી ખોટી નથી, સાકરે સલીમની કુમ-
કપર અને વાધરાની હિસકેરણી પર જહાંગીર સાથે બલાધના બદલામાં
ખુરાઈ કરી છુટાછેડા તો કરી નાંખ્યા; પણ જહાંગીર તરફથી લુટફાટમાં
જે કાંઈ મલ્યું તે માહેલી મોટે ભાગનો મલાહી તો વાધરો પોતેજ હાથે
કરી ગયો.

પોતાનો નેક ધંધો—હાથી દાંતનો વેપાર ! વળી રમના રણસંગ્રામનો
બેહક બેહકાર ! બે ત્રણ મહીનામાં તો તે હાથી સમ રકમના ચણા દારવા
પણ કરી નાંખ્યા ! અને આગલાં કરમેના દગલામાં ખીજા કુંગરો ચઢાવી
નવ નવા રસીલા રંગીલા છુટા કે જવાન મીત્રો હુંડવામાં તે ખડે પગે તૈયાર
થઈ મેદાન પડ્યો.

અરે વાહરે વાધરા ! ભરથાર હો તો એક લગ્નચૂને ત્યાંખી તારા
જેવા ના હોજો ! અને એ નાપેકાર સાકર, તુંજ જેવી નીચ નાર એક
આંધળા ભીખારીને ત્યાંખી ના હોજો !

સલીમ વીણે શું ધાર્યું ?

તે તો સાકર જેવું ખુબસુરત બુલબુલ પોતાને હાથથી ઉડી ગયલું
પાછું પીંજરામાં પુરાયલું જાણી કુલી કાટી જતો હતો—પોતાના પહેરવેશમાં
માથો સમાયો નહીં જતો !

અપુર્ણ.

આ “જેહરી નાગણ” !—દીલ ચકલમ કરનારી, પાને
પાને મોંહ પમાડનારી, રસીલી આખી મોઢી વાર્તા,
ચોપડીના આકારમાં તૈયાર છે. કીંમત રૂ. ૨) ડૉ. કાફરક
મારકેટ, મુંબઈ.

બાહર પડી ચુકેલાં પુસ્તકો:—

૧ થી ૧૧ નંબરની વાર્તાની ચોપડી

ખલાસ થઈ છે.

૧૨ ખાવોદ કે ખળનો ?

૧૩ બીજવરની બાજી

૧૪ પાડોશીની પુત્રી

૧૫ ગોરી બલા

૧૬ ગરીબીનો ગુનાહ

૧૭ અદેખાધનો અંધાપો

૧૮ નાર નીરાધાર

૧૯ પર કોમી પ્રેમ

૨૦ પૂણી પતીવ્રતા

૨૧ રૂપની રાણી

૨૨ છિછાછલીનો અંત

૨૩ ચતૂર ચાતુરી

૨૪ કુદરતની કરામત

૨૫ પરણ્યાં યા તો મરે !

૨૬ પ્રેમ શકતી

૨૭ ડોળતી દયાનત

૨૮ તોખમમાં તલેશમ

૨૯ બળવંત બળીદાન

૩૦ દિલાવર દિલખર

૩૧ ફેકતનો ફાંફો !

૩૨ કન્યા કસોટી !

૩૩ તગદીરનું ત્રાણુ

૩૪ કમબખ્તીના પારાવાર !

૩૫ પ્રેમનો પરમાર્થ

૩૬ ખુબસૂરતીના ખેલ !

૩૭ ગમ્મતનાં ગાખરાં

૩૮ માયાકુળ મહિલા

૩૯ દયાનત તેવી બરકત

૪૦ બહેમની વિપતી,

૪૧ પ્રેમનું પ્રબળ !

૪૨ વફાની પુટલી !

૪૩ ખુને જીમર !

૪૪ 'અનાથ યુવતી'

૪૫ નાઝનીન મહેઝબીન !

૪૬ "કરપીણુ કારજો"

૪૭ "કુળવંત કળા"

૪૮ બુલબૂલ કે બળા ?

૪૯ નેકમદ નરગેસ

૫૦ વિર વનિતા

૫૧ દગાબાજ દુન્યા.

૫૨ નકલી નાઇટ

૫૩ ઠગાઇ કો'ની સમાધ ?

૫૪ અપકાબંધ ભરથાર !

૫૫ "બોળપણનો ભાર"

૫૬ વિવાહ પછીના વિધન !

૫૭ નાદાનીનો નતીજો.

૫૮ એક તાગડો.

૫૯ "વનમાગી વનિતા."

૬૦ ગરીબીનો ગબજ.

૬૧ પવિત્ર કે પાપી ?

૬૨ વેશવાળ પછીના વાદળ !

૬૩ બે હમાન કાણુ-મરદ કે ઓરત ?

૬૪ અફસોસનાં આંસુ

૬૫ "પાપી પત્ની"

૬૬ દિલની સાચી

૬૭ કમાલ કોમિડી !

૬૮ નિરાળી નિરધન

૬૯ બલાનું બહુ !

૭૦ ખુદાને દારનું બેડું

૭૧ સમાજક સંકટ.

૭૨ દિલાવર દુશ્મન

૭૩ પરણ્યા પછીની પંચાત.

૭૪ પુનર્મિલન

૭૫ જાસુસ કે જાદુમર

૭૬ સદગુણી શહેરીયાર

૭૭ 'નવ્વાણું તયની નવી !'

૭૮ ખુરાનું ખુરું

૭૯ તકાબરીની તોજેશ.

૮૦ માયાનો મોહ !

૮૧ "ઓરત કે આફત ?"

Printed by Moolchand Kasandas Kapadia at "Jain Vijaya" P. Press

SURAT & published by Ruttonsha F. Acharia

Crawford Market, BOMBAY. 1

નંબર ૮૨ મી આવતી વાર્તા, નામે—

“જોડબાઈની જાંબળ !”

આવતી તા. ૧ દીએ બહાર પડશે.

Leading Firm For

Reinforced Concrete Construction

**Simplex Concrete Works and
Construction Company.**

**Efficient execution of Contracts and skilled
Workmanship, Our Tile and Marble
work a speciality.**

Important works completed:

“Lakshmi Insurance Building,” “Prospect Chambers,”
“Ai-Abad,” “Sun Rise,” “Queen’s Court,” “Gool Mansion,”
“Din-Daisy,” “Laxmi Nivas,” “St. Joseph’s Convent School”
(Panchgani), “Thackersey School Building,” Suna Mahal, etc.,
etc., etc., etc.

Specialists also in:

Coloured Cement Plaster Work

Concrete Road Construction.

Asphalt Roads and Roofing.

Always Consult:

**Simplex Concrete Works &
Construction Co.**

**Engineers, Contractors & Manufacturers,
“La Citadelle,” Queen’s Road, BOMBAY.**

TELEPHONE-24640. TELEGRAMS-“SIMPLEX” BOMBAY

